

Natuur.blad

België-Belgique

P.B - Antwerpen X

3/1485

Afgiftekantoor
Antwerpen X
P106230

Driemaandelijks ledentijdschrift van Natuurpunt – juni - juli - augustus 2012 – jaargang 11 – nummer 2
verschijnt in maart, juni, september en december

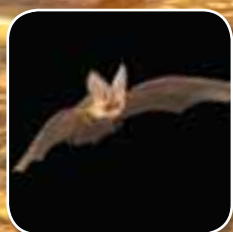
Toelating – gesloten verpakking
Retouradres: Natuurpunt,
Coxiestraat 11,
2800 Mechelen

Geef je
mening over
dit blad.
Kijk snel op
pagina 2

Ontdek de uitneembare Kust- & Zeegids

Big Jump,
spring mee
voor proper water

Roofvogels
in beeld

EEN
PLUSPUNT
VOOR DE
NATUUR

natuurpunt

Wat vind jij van dit blad?

Vul de
enquête
in en **win** een
weekendje
weg

Natuur.blad is het magazine voor de leden van Natuurpunt. Het biedt een mix van wandelingen, nieuws over natuur, activiteiten, reizen en politiek. Om het tijdschrift beter bij je **verwachtingen** te laten aansluiten organiseren we een bevraging. Ben jij tevreden over Natuur.blad? Wat voor tijdschrift verwacht je van Natuurpunt? Hoe kan Natuur.blad nog beter worden?

Neem deel aan de enquête en **win een van de 4 weekends** voor 2 personen in **La Calestienne**, een prachtig herenhuis in Nismes, in het midden van **één van de mooiste streken** van België.

www.natuurpunt.be/enquete

Geen toegang tot het internet?
Vraag je papieren enquête aan op 015-29 72 24

EXTRA

DE EERSTE
75 DEELNEMERS
WORDEN BELOOND
MET EEN ZOEKKAART
EN LOEPPOTJE

+

www.lacalestienne.be

© ERIC MALFAIT

Zomer

Zoals je hiernaast kan lezen houden we een enquête over Natuur.blad. We willen weten wat jij van het ledentijdschrift vindt en wat je ervan verwacht. Zeker meedoen dus, want jouw mening is voor ons belangrijk. Bovendien kan je mooie prijzen winnen!

Geen prijs echter voor het onlangs goedgekeurde Handvest voor Vlaanderen. Ondanks de sterke Vlaamse verstedelijking, bewijst de natuur, waar ze de kans krijgt, dat ze slechts geduldig wacht op erkenning en waardering om ons te verwonderen. Maar in het Handvest komt het woord natuur niet voor. Een gemiste kans. Want ook de zorg voor natuur moet een basisprincipe zijn in onze samenleving. Wij hebben recht op een gezonde, groene omgeving in onze eigen buurt!

De rol die privé natuurverenigingen bij het behoud en de ontwikkeling van natuur spelen is cruciaal. Wij zijn in deze partner van de overheid om samen het regeringsbeleid terzake te realiseren. En net zoals de overheid inzake onderwijs een deel van haar taken afstaat aan een privépartner die daarvoor billijk gesubsidieerd wordt, denk ik dat dat ook het model is waar we in onze sector verder aan moeten werken. Natuurpunt en haar collega-verenigingen waren de voorlopers van het verwerven en beheeren van Vlaamse natuur en zijn bereid ook in de toekomst die missie verder te zetten. Wij kunnen dat op het terrein waarmaken omdat ons model

gebaseerd is op mensen. Mensen zoals jullie die wij een kader bieden om in hun eigen gemeente, in hun eigen natuurgebied hun ambities op een enthousiaste manier te realiseren! Zowel de overheid als wij hebben de taak natuur aan te kopen en te beheren. Natuurpunt is daar klaar voor omdat we nu eenmaal kunnen rekenen op enkele duizenden actieve vrijwilligers. Het is dankzij de steun van de overheid maar vooral door die niet aflatende stroom van inzet en enthousiasme dat we ten minste in onze natuurgebieden kunnen zeggen dat de biodiversiteit niet meer achteruitgaat. Nu nog de rest van Vlaanderen. Ik wens jullie alvast vele mooie vakantiedagen!

Walter Roggeman
Voorzitter Natuurpunt

Inhoud

juni - juli - augustus 2012 – jaargang 11 – nummer 2

Vleermuizen op hotel en in erfgoed	6	Bedreigd! De zomertortel	28
De grauwe kiekendief	10	Eerste ecologische en klimaatvriendelijke loods	30
Natuur als buffer tegen de klimaatverandering	14	Hoe vlindervriendelijk is jouw tuin?	32
Roofvogels in beeld	18	Lissabon, een droom van een natuurbestemming	42
De Kust- & Zeegids	1-8		

Spring op 8 juli mee voor proper water!
Lieven Scheire, Goedele Liekens en Joke Schauvliege wagen alvast de sprong.
www.bigjump.be

Foto: Duikende aalscholver. Foto: Vilda/Misjel Decler

Vleermuizen op hotel

In kleine spleten, kieren en gaten schuilen er vele oogjes. Toch hoeven we geen angst te hebben voor vleermuizen. Ze vliegen niet in je haar, veranderen niet in een vampier en zijn niet agressief. Tijdens de Europese Nacht van de Vleermuis krijg je de kans om mee te vliegen met de vleermuizen. Onderstaande weetjes en feiten lichten al een tipje van de sluier over 's werelds enige vliegende zoogdieren.

Tekst: Liselotte Vanderoye

Vleermuizen zijn kleine zoogdieren. Afhankelijk van de soort, meten zij tussen 5 en 10 cm. De dieren in België vliegen 's avonds uit om te jagen en eten uitsluitend insecten. In Vlaanderen vind je nog 17 van de 21 in België voorkomende soorten. Spijtig genoeg gaan ze allemaal achteruit of zijn ze zelfs bijna verdwenen.

Alle Europese vleermuizen houden 's winters een winterslaap. Die overwintering is heel belangrijk. Een vleermuis stelt strenge eisen en gaat op zoek naar een overwinteringsplaats met een echt "grotklimaat": het vriest er niet, is er rustig en vochtig. Soms vindt zij dat in de talloze kleine hotelletjes die Vlaanderen rijk is. Voor vele vleermuizen is de bescherming van die overwinteringsplaatsen – zoals forten, ijskelders en bunkers – cruciaal voor hun voortbestaan in Vlaanderen.

Durf jij naar de Europese Nacht van de Vleermuis te komen?

Ooit oog in oog gestaan met een vleermuis? Benieuwd of alle enge verhalen waar zijn? Fladder op 24 en 25 augustus naar een **Nacht van de Vleermuis** in jouw buurt. Op www.natuurpunt.be/vleermuis vind je alle locaties in Vlaanderen. De Europese Nacht van de Vleermuis is een organisatie van Natuurpunt, het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en de Vleermuizenwerkgroep.

Vleermuizen-
werkgroep
natuurpunt

Tom & Co
Mijn dier en Ik

FUN facts

Vleermuizen zijn blind

Nee, alle vleermuizen kunnen zien, sommigen zelfs beter dan mensen. De megasoorten hebben grote ogen zodat ze ook in het donker bloemen en fruit kunnen zien. Kleinere vleermuizen kunnen zeker zien, maar zijn afhankelijk van echolocatie om insecten te vangen en in het donker te kunnen vliegen.

Vleermuizen zijn verwant aan muizen en ratten

Nee, vleermuizen zijn geen knaagdieren, ze behoren tot de orde van Chiroptera, handvleugeligen. Als je kijkt naar het aantal soorten Chiroptera, dan is het de op een na grootste groep zoogdieren in de wereld. Ze zijn de enige zoogdieren die echt kunnen vliegen.

Vleermuizen zijn smerig en zitten vol luizen en vlooiën

Nee, om goed te kunnen vliegen moeten vleermuizen zich juist erg goed schoonhouden. Ze wassen zichzelf dagelijks en hebben niet vaker last van ongedierte dan andere dieren. Hebben ze toch parasieten, dan kunnen die niet naar mensen overgaan.

Vleermuizen hebben mensen veel te bieden

Ja, wereldwijd zijn vleermuizen de grootste jagers op nachtelijke insecten. Een enkele dwergvleermuis kan wel 500 muggen per uur vangen! In de tropen is de vleermuis verantwoordelijk voor de verspreiding van zaden en zijn ze onmisbaar voor het regenwoud. Onderzoek naar vleermuizen heeft bijgedragen tot het onderzoek naar navigatiehulpmiddelen, kunstmatige inseminatie en medicijnen.

◀ Meervleermuis

Eén van onze grootste vleermuizen: 6 à 7 cm lang, en zeldzaam. Ze jaagt boven open waterplassen.

Foto: Vilda/Yves Adams

▶ Baardvleermuis en Brandts vleermuis

Deze vleermuizen hebben een donker snuitje en zijn moeilijk te onderscheiden van elkaar. Ze jagen graag in vochtige bossen.

Foto: Vilda/Yves Adams

▼ Franjestaart

Deze zeldzame soort heeft heel lange, bijna doorschijnende oren. Ze verkiest een niet te koude, constante temperatuur.

Foto: Vilda/Yves Adams

▲ Grootoorvleermuis

Je herkent deze vleermuis aan zijn uitzonderlijke grote oren. In de winter plooit zij ze onder haar vleugels.

Foto: Vilda/Yves Adams

▼ Watervleermuis

Je herkent de watervleermuis aan haar roze snuitje. Ze jaagt in de zomer laag boven waterplassen.

Foto: Vilda/Rollin Verlinde

▶ Ingekorven vleermuis

Deze zeldzame soort met de "ingekeerde" oortjes is de enige in Vlaanderen die "vrij" aan het plafond hangt en daardoor extra gevoelig is voor verstoring.

Foto: Vilda/Yves Adams

Zelf aan de slag?

In je tuin of buurt: www.natuurpunt.be/vleermuis

Ook gek van vleermuizen? Sluit je dan aan bij de Vleermuizenwerkgroep www.natuurpunt.be/vleermuizenwerkgroep of volg een vleermuizenvorming www.natuurpunt.be/vormingsaanbod

Wedstrijd

Weet jij hoeveel soorten vleermuizen er in Vlaanderen voorkomen? Stuur je antwoord door naar liselotte.vanderoye@natuurpunt.be en geef je keuze door voor een van volgende boeken:

- "Nacht van de Vleermuis" van Marc De Bel (10 stuks)
- "Vleermuizen van Europa en Noord-West Afrika" van Tirion Natuur (3 stuks)
- "Dora Ondersteboven" van Herman Limpens en Peter Twisk (20 stuks)

Vleermuizen, fan van erfgoed

Dat Natuurpunt natuur aankoopt verbaast niemand, maar dat we als natuurvereniging ook erfgoed aankopen is minder geweten. En toch is het zo, recent kochten we een steenfabriek en een fort.

Tekst: Ward Stulens

In Turnhout kocht Natuurpunt in 2010 en 2011 de site van La Bonne Espérance, een steenfabriek en een cementoven langs het kanaal Dessel-Schoten. Ten noorden van Mechelen is het Fort van Walem, een onderdeel van de Antwerpse fortengordel van voor de Eerste Wereldoorlog, al sinds 2009 in eigendom.

Het is natuurlijk van groot belang dat ons erfgoed bewaard blijft, maar de hoofdreden voor een natuurvereniging om die stukjes geschiedenis te kopen is de aanwezigheid van vleermuizen. Die uiterst gevoelige vliegende zoogdierjes stellen hoge eisen aan hun winter- en zomerverblijfplaatsen, maar gelukkig reageren ze ook goed en snel op allerlei beheermaatregelen die we nemen om hun verblijfplaatsen te verbeteren.

Het Fort van Walem

Gesneuveld in september 1914

Het Fort van Walem, ten noorden van Mechelen, maakt deel uit van de historische Antwerpse fortengordel. In de periode van 1859 tot 1865 moest Antwerpen beschermd worden door wallen en forten

op ongeveer 3,5 kilometer van het stadscentrum, de zogenaamde Brialmontforten wat bakstenen forten zijn. Maar al snel bleek dat een nieuwe fortengordel, verderaf gelegen, nodig was. De artillerie ontwikkelde razendsnel en de reikwijdte en de kracht van de kanonnen nam indrukwekkende proporties aan. Daarom besloot de Belgische staat om vanaf 1878 de forten van Lier en Walem te bouwen, snel gevolgd door dat van Schoten en Steendorp.

Al snel bleek dat het bakstenen fort niet voldeed om te weerstaan aan de ontploffings- en vernietigingskracht van de nieuwste granaten. Het Fort van Walem kreeg over de bakstenen nog een extra beschermingslaag in beton. In 1906 was het fort klaar, maar eigenlijk al voorbijgestreefd. De latere forten uit de 20ste eeuw werden volledig in gewapend beton opgetrokken. Maar net omwille van die vermenging van baksteen en beton is het Fort van Walem, samen met dat van Lier, een uniek "overgangstype".

Eerste Wereldoorlog

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in 1914 heerste er bij het Belgische leger een groot vertrouwen dat het Duitse leger Antwerpen niet zou kunnen innemen. Niet minder dan 35 forten waren klaar, alhoewel ze niet volledig afgewerkt waren en de bewapening nog niet op peil was.

Maar het Fort van Walem werd bestookt door twee kanonnen met 305 mm granaten, die bovendien buiten de reikwijdte van de eigen artillerie stond. Het Belgische leger moest lijdzaam de beschieting ondergaan. Een groot deel van de constructie stortte in, ongeveer zeventig mensen werden bedolven. Toch duurde het nog meerdere dagen vooraleer het fort zich overgaf. Geen enkel fort uit de Antwerpse gordel draagt tot op vandaag zo duidelijk de sporen van de strijd in 1914. In 1930 plaatste de Belgische staat een gedenkplaat en een groot weerstandskruis boven op

Invliegopening voor vleermuizen in een deur van het Fort van Walem.
Foto: Wim Dirckx

Vrijwilligers maken de steenoven vleermuisvriendelijk. Foto: Luc Swerts

het fort, ter nagedachtenis aan de hevige en heldhaftige strijd van de Belgen.

Na de strijd komt de natuur

Zoveel jaren later is het Fort van Walem een thuis voor vele insecten, vogels en zoogdieren, en vinden we er heel wat zeldzame mos- en korstmossoorten terug. De houtsnip is een jaarlijkse gast tijdens de trek- en winterperiode, maar zeker de bruine korenboutlibel is een bijzondere verschijning. De soort is in Vlaanderen zeer zeldzaam en zelfs met uitsterven bedreigd.

Tijdens vleermuizentellingen troffen medewerkers van Natuurpunt in het Fort van Walem vooral watervleermuizen aan, een soort die nog algemeen voorkomt en in heel wat andere winterverblijven voor vleermuizen de talrijkste soort is. Maar ook de baardvleermuis en Brandt's vleermuis, twee soorten die nauwelijks van elkaar te onderscheiden zijn, bezoeken het fort. De gewone en grijze grootoorvleermuis, franjestaart en dwergvleermuis vervolledigen het rijtje.

Habitatrichtlijngebied

Het Fort van Walem is in mei 2001 aangemeld als Habitatrichtlijngebied bij de Europese Commissie. Hierdoor moeten de aanwezige vleermuizen behouden blijven en als het mogelijk is, moeten beheermaatregelen nieuwe kansen bieden aan de soorten. De aankoop van het fort door Natuurpunt in juli 2009 en de daaropvolgende werken zijn hiervoor natuurlijk

belangrijke stappen. Het tochtvrij houden van de binnenruimte en het voorzien van kleine invliegopeningen in dichtgemetselde toegangen waren de eerste opdrachten, waarna al meer vleermuizen het fort opzochten.

La Bonne Espérance

Een verdwenen nijverheid

Iets meer dan honderd jaar geleden waren de steenbakkerijen een van de belangrijkste industrieën in de ruime regio van Turnhout. De steenbakkerij die Natuurpunt kocht, is gebouwd tussen 1886 en 1899. De oven is van het type ringoven, een vrij zeldzaam fabriekstype en alleen daarom al de moeite waard.

La Bonne Espérance, zoals de cement- en steenfabriek heette, sloot al in 1933 de deuren, de economische crisis sloeg immers hard toe. Sindsdien ligt de site er verlaten bij en kreeg de natuur er vrij spel.

Continu in werking

Een ringoven of Hoffmanoven, genoemd naar zijn Oostenrijkse uitvinder, bestaat uit een aantal ovenkamers verbonden door een ringvormig kanaal. Door het regelen van de onderdruk, kon men constant gebakken steen uitnemen en groene stenen inzetten. Het vuur in de oven ging nooit uit, continu circuleerde het vuur en de hitte door de verschillende ovenkamers. De dagelijkse productie kon hierdoor oplopen tot twintigduizend bakstenen.

Vleermuizen koloniseren

De grote constructie, die zo een ringoven is, blijkt vorstvrij, vochtig en vooral rustig te zijn. Ideaal om vleermuizen een overwinteringsplaats te bieden. Met meer dan honderd overwinterende dieren is La Bonne Espérance zelfs de grootste gekende overwinteringsplaats in de Noorderkempen. Hier overwinteren dezelfde soorten vleermuizen als in het Fort van Walem. Vooral watervleermuizen overwinteren er naast franjestaart, grootoorvleermuis en meervleermuis. Ook de zeldzame baard- en Brandt's vleermuis zijn vaste aanwezigen.

Steun deze aankopen

Jouw steun voor onze vleermuizen is van harte welkom. Stort jouw bijdrage op rekening IBAN BE56 2930 2120 7588 – BIC GEBABEBB met vermelding van gift project 3171 – vleermuizen. Voor een gift vanaf 40 euro ontvang je in 2013 een fiscaal attest. Je kunt ook digitaal jouw steun geven, via www.natuurpunt.be/steunvleermuizen, betalingen met Bancontact, VISA, Mastercard en American Express zijn hier mogelijk.

Grauwe kiekendief

Roofvogels spreken tot de verbeelding. Hun kracht en hun snelheid, daar willen we ons mee vereenzelvigen. Binnen de vogelbescherming nemen ze een bevoorrechte plaats in en met het FIR (Fonds voor Instandhouding van Roofvogels) hebben ze hun aparte beschermengel. Dat mag wel, want het is tegenwoordig niet meer zo eenvoudig om roofvogel te zijn in Vlaanderen.

Tekst: Peter De Ridder, foto: Vilda/Yves Adams

De torenvalk vangt bermmuizen, de slechtvalk stadsduiven; de buizerd ruimt de zieke en dode konijntjes op in onze weilanden en de sperwer de talrijk aanwezige koolmeesjes en Turkse tortels in onze achtertuinen. Dat zijn de vier die zich het best aangepast hebben aan ons en die het dan ook relatief goed doen. Al de rest blijft rekenen op natuurbescherming. Roofvogels werden vroeger als de vijand gezien, zeker door jagers. En nu lijkt het erop dat één soort in conflict komt met de natuurbeschermers zelf. Het verhaal van de grauwe kiekendief.

Het begint al met de naam. Doorgaans wordt een vogel genoemd naar het prachtkleed van het volwassen mannetje, bij vogels "het schone geslacht". "Gruw" is een troosteloze novemberlucht. De kleur van een mannetje grauwe kiekendief in al zijn glorie is echter het schitterend parelgrijs van de onderbuik van een zomers schapenwolkje. De vogel wordt schromelijk te kort gedaan! En dan nog "kiekendief". Zie je zo'n ranke roofvogel een kip uit een hok hijsen? Ik dacht het niet. En ook al zegt de etymologie ons dat het eigenlijk een "kuiken"-dief is, een dief blijft een dief. Dan is de vogel beter af in onze buurlanden. Het

elegante Duitse "Weih" gaat terug op oudgermaans en betekent zoiets vaags als "jager", het Engelse "harrier" heeft een al even onpeilbare oorsprong met wellicht eenzelfde betekenis. De wetenschappelijke naam *Circus* ("cirkel") verwijst naar het gracieuze luchtballet van baltsende kiekendieven.

Kracht en snelheid zijn niet de eerste woorden die je te binnen schieten wanneer je een jagende grauwe kiekendief gadeslaat terwijl hij laag wiekelend boven een weiland patrouilleert. Met zijn lange gele poten stort hij zich op een prooi in het hoge gras. De menukeuze spreekt niet echt tot de verbeelding: dagelijkse kost als kikkers, muizen, sprinkhanen en aardwormen lijken een echte roofvogel onwaardig. De biotoopkeuze is ook niet zo gelukkig. De grauwe kiekendief verdween als broedvogel uit onze heidegebieden en moerasen en heeft ooit de onzalige gedachte opgevat te komen broeden op onze graanakkers. Op de grond, onopvallend tussen de opgaande vegetatie. Zijn de jongen bijna vliegklaar, dan passeert de maaidorser en is het broedseizoen om zeep. Dus ofwel moet de boer gewaarschuwd worden, ofwel moet de vogel in een graanakkerreservaat komen broeden: zonder hulp van natuurbeschermers lukt het niet meer. Net als de hamster horen de kiekendieven eigenlijk thuis in de open steppes van Oost-Europa en Centraal-Azië. De hamster heeft haar vergissing ingezien en trekt zich al terug, ondanks verwoede pogingen om de soort hier in Vlaanderen te houden. De kiekendieven zijn wat trager van begrip. Een broedgeval van de grauwe kiekendief wordt nog steeds beschouwd als een succes voor een natuurgebied. Tegelijk is het een potentiële ramp voor de Rode Lijstsoorten die er verblijven. De menukaart van de grauwe kiekendief heeft namelijk ook een andere kant (de "streekspecialiteiten") met eieren en jongen van o.a. veldleeuwerik, graspieper, grauwe gors en kwartelkoning; schattige dwergmuizen; hamsters jong en oud; de bedreigde moerassprinkhaan... Straks komt het nog zover dat de grauwe kiekendief niet meer welkom is in onze gebieden!

Zelf de grauwe kiekendief leren herkennen?

De "Zakgids Roofvogels van Europa" is een prima boekje. Het beschrijft alle roofvogels die in Europa broeden plus de soorten die regelmatig worden waargenomen.

Elke soort wordt zeer uitgebreid in beeld gebracht met 15 gedetailleerde kleurenillustraties in vlucht en in rust.

Ledenprijs: 15,30 euro.

Bestelcode VOGEUR0330

www.natuurpunt.be/winkel

Spring samen met Lieven Scheire in het water

8 juli 2012

Waarom spring je mee?

Los van het engagement om mee te springen voor meer proper en levend water, is het gewoon plezant om met een hele hoop mensen in open water te springen.

Wat is volgens jou het belang van proper en levend water?

Water wordt momenteel herontdekt. Zeker in het stedelijk beleid. Langs het gebouw van Woestijnvis loopt een Zenne-arm en daar liggen al jaren brokstukken in. Als je je inbeeldt dat dit een natuurlijke rivier met groene oevers kan worden, is dat een ferme meerwaarde voor de werknemers, maar ook voor de omwonenden en wandelaars.

Heb jij een favoriet waterwezen?

Mijn favoriet is een vis, de zeeduivel. Die leeft natuurlijk in diepzeewater en niet in zoetwater. De mannetjes zijn ongeveer 10 cm, de vrouwtjes 1,5 m. Om te paren moeten de mannetjes zich vastbijten in de buik van de vrouwtjes. Dan komt er een soort enzym uit hun bek waardoor ze vergroeiën met het vrouwtje en de rest van hun leven aan haar blijven hangen. Als het vrouwtje vruchtbaar is, komt hun sperma rechtstreeks in hun bloedbaan terecht. Een totaal geschikt beest!

Waarom moet iedereen meespringen?

De Big Jump is geen betoging met spandoeken maar een

zomerfeest met een geëngageerde ondertoon. Je vindt er heel wat info over waterkwaliteit en wat er nog op de planning staat om de kwaliteit te verbeteren. En zeg nu zelf... een sterk signaal geven voor kwalitatief water in je zwembroek blijft uniek!

Lieven springt mee.

Meer info? www.bigjump.be,

www.facebook.com/bigjumpvlaanderen – 015 29 72 67

JNM klaar voor 30ste kampenzomer

De Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM) maakt zich op voor een alweer druk bezette zomer. De kampen zijn voor JNM-ers uit heel Vlaanderen de ideale gelegenheid om samen massa's waarnemingen te doen, bergen werk te verzetten met zaag, zeis en rijf en te genieten van een week of twee natuervakantie. Ook het aanbod voor de piepers (7-12 jaar) en de ini's (12-15 jaar) is weer erg ruim. Op het jaarlijkse congres zullen de vergaderingen over het beleid van de jeugdbeweging voor en door jongeren afgewisseld worden met workshops over water, het thema waarrond eind juli in JNM-land alles draait.

Ben je tussen 7 en 26 jaar en wil je mee op kamp, maar heb je geen

lidkaart van JNM? Geen probleem. Schrijf je voor slechts 5 euro in via de website www.jnm.be onder "lid worden", en maak je keuze op de pagina "kampen".

Voor wie volgend jaar graag lid wil worden: de startdagen gaan door op 29 en 30 september. Hiervoor hoef je nog geen lid te zijn. Meer info vind je op www.jnm.be

Foto: Seppe Lenders

Dag van de Heide: 23 september 2012, 10u - 17u

In 2011 stond de heide in brand, één van de grootste heidebranden van het Grenspark De Zoom Kalmthoutse Heide. Meteen kwamen allerlei campagnes op gang onder het motto "Red de Heide". Om iedereen die op een of andere manier meehielp met het herstel te bedanken en om te tonen hoe het ondertussen gesteld is met de heide organiseren alle betrokken partijen de "Dag van de Heide".

Het wordt een familiedag voor jong en oud, met kinderland in de Vroente. Je kan een themawandeling volgen waar je uitleg krijgt over de verschillende biotopen die je in de heide vindt. Een shuttlebus verbindt de Vroente met het Stappersven waar een themawandeling start over het heideherstel, zowel hoe het nu gebeurt als hoe het vroeger gebeurde.

Meer info op www.natuurpunt.be/dagvandeheide

Natuur.oriolus

Het eerste nummer van 2012 staat opnieuw boordevol interessant vogelnieuws. Zo blijkt uit radiotelemetrisch onderzoek dat de nachtzwaluw in Limburg snel wordt overschat bij inventarisatie.

Het Vlaamse gansenduo Eckhart Kuijken en Christine Verscheure bespreken in detail de overweldigende ganzenwinter 2010-2011. Bij het verslag over de Zeeuws/Vlaamse giervalk van de afgelopen winter krijg je adembenemende foto's te zien en een korte bijdrage gaat in op de oorzaken van een mislukt broedgeval van wespeneieren.

www.natuurpunt.be/oriolus

Natuur.focus

In het laatste nieuwe nummer van Natuur.focus lees je over natuurbeheer voor de kamsalamander, over moerasnachtvlinders in de Kleine Netevallei en paddenstoelen in Vlaams-Brabant. Verder ook een uitgebreid antwoord van de redactie op "Plastic panda's", het boek van de Nederlandse filosoof Bas Haring. Hij vindt dat we gerust de helft van alle biodiversiteit kunnen missen. Het zal je niet verrassen dat Natuur.focus die mening niet deelt!

www.natuurpunt.be/focus

Winnaars wedstrijd "ARGUSfotograaf van het jaar 2011" bekend!

Tijdens een sfeervolle prijsuitreiking werden op 17 maart de winnaars bekend gemaakt van de tiende editie van de ARGUSfotowedstrijd. Met zijn foto "Hoge Venen" kaapte Philippe Moës uit Nassonge de hoofdprijs bij de volwassenen weg. "ARGUS-jeugdfotograaf van het jaar" werd Amaury Bertels uit Loupoigne met zijn foto "Lawaai-maker".

Alle resultaten vind je op www.argusfotowedstrijd.be. Het ARGUSfotojaarboek is te koop in onze Natuur.winkel voor 10 euro, ledenprijs 9 euro. www.natuurpunt.be/winkel

Hoge Venen. Foto: Philippe Moës

Beeldenstroom

Kunst en ecologie in de Kalkense Meersen

Van 1 juli tot 30 september 2012 worden de Kalkense Meersen omgetoerd tot een gratis openluchtkunspark. Nationale en internationale kunstenaars gaan er aan de slag met wat de natuur hen te bieden heeft en zorgen voor de ecologische kunstroute "Beeldenstroom". Onder impuls van curator Verbeke Foundation gaan kunst en ecologie hand in hand. Tijdelijke en permanente natuurkunstwerken zorgen voor een uniek geheel en laten je met een volledig nieuwe blik de Kalkense Meersen ontdekken.

Het kunsttraject is 10 kilometer en is verspreid over de vier organiserende gemeenten Wichelen, Laarne, Berlare en Wetteren. Startpunt is de Aard in Wichelen, maar vanuit het centrum van de 4 gemeenten is er een aanlooproute voorzien.

Meer info op www.beeldenstroom.be

Hoofdwinnars "Leden Werven Leden" krijgen prijs in handen

Onze eerste actie "Leden Werven Leden" was meteen een schot in de roos. 329 leden brachten in de periode september 2011 – januari 2012 niet minder dan 449 nieuwe leden aan. Aan de wedstrijd was een tombola gekoppeld met een rijk gevulde prijzenpot.

De prijzen varieerden van mooie natuurboeken, waardebonnen voor de Natuur.winkel tot pakketten met heerlijke biowijn. Die prijzen kregen de winnaars met de post opgestuurd. Bovendien waren er vier gesponsorde hoofdprijzen: 2 verrekijkers van Sights of Nature, 1 Swarovski verrekijker

en als hoofdprijs was er de natuurreis naar Spitsbergen, aangeboden door Tierra Natuurreizen uit Leuven.

Goed nieuws: nieuwe actie "Leden Werven Leden"

In september 2012 lanceren we de tweede editie van "Leden Werven Leden". Het principe zal hetzelfde zijn: leden die zelf nieuwe leden aanbrengen, nemen deel aan een tombola. Maar er komt bovendien een extra prijs voor wie de meeste leden aanbrengt. De prijzenpot maken we pas in september bekend maar het zal weer de moeite zijn!

Natuur als buffer tegen de klimaatverandering

De mogelijke gevolgen van de klimaatverandering hebben we de afgelopen winter zelf kunnen zien en voelen. Een zachte decembermaand, gevolgd door een koudegolf, bracht heel wat dieren van slag. Padden dreigden vast te vriezen, grauwe ganzen op het nest in de sneeuw, atalanta's in de tuin in hartje winter... Maar de natuur is niet enkel een slachtoffer van het extreme weer. Ze kan ons ook beschermen. Natuurgebieden vormen een efficiënte en goedkope verdediging tegen de gevolgen van de klimaatverandering.

Tekst: Jasmin Lauwaert

Het extreme weer van de afgelopen winter is geen alleenstaand feit: het klimaat is razendsnel aan het veranderen. Maar hoe zal ons klimaat eruitzien tegen het einde van de eeuw? Wat voor winters en zomers kunnen we verwachten? Om dat te berekenen hebben wetenschappers van KMI en KU Leuven een aantal klimaatscenario's opgesteld. Ze komen tot de conclusie dat we meer extreem weer kunnen verwachten. In welk scenario we zullen terechtkomen, is afhankelijk van de hoeveelheid broeikasgassen die we nog in de atmosfeer pompen.

Warmere winters en hete zomers

Tegen het einde van de eeuw wordt het, in elk van de scenario's, flink warmer. In de winters komt er gemiddeld 1,5 tot 4,4 graden Celsius bij. De wind zal harder waaien en er zal meer neerslag vallen. Maar vooral de zomers zullen sterk veranderen, met gemiddelde temperaturen van 2,4 tot 7,2 graden Celsius hoger dan vandaag, meer warme dagen en meer hittegolven. Er zal minder neerslag vallen. Maar de buien zullen korter en heviger zijn.

Door het afsmelten van de poolkappen en de uitzetting van het warme water zal de zeespiegel met 20 cm tot 2 meter stijgen. In het achterland dreigt de bodem hierdoor zouter te worden. Door het veranderende

neerslagpatroon, de toename van extreme weersomstandigheden en de stijging van de zeespiegel neemt het risico op overstromingen gevoelig toe. In de winter door de toename in neerslag, in de zomer door piekbuien die onze riolering niet kan slikken.

“De natuur is beste en goedkoopste oplossing”

Het lijkt een tegenstelling maar ondanks de verhoogde kans op overstromingen, stijgt ook het risico op verdroging. In de zomer zullen de regens heviger zijn, maar de totale hoeveelheid neerslag zal dalen. Samen met de toegenomen verdamping door de hogere temperaturen zullen rivieren, beken en moerassen sneller droog komen te liggen.

Werk zelf mee aan oplossingen voor de klimaatverandering.

Ook jij kan de nodige aanpassingen voor de toekomst doen aan je woning of tuin. Een zomers terras zoals in de Provence is aangenaam, maar dan moet je nu een boom aanplanten die voor schaduw kan zorgen zodat het draaglijk blijft om op het terras te zitten. Dakisolatie en groendaken zorgen ook voor verkoeling. En kijk ook naar de opvang van water, bijvoorbeeld met een regenwaterput.

Rivieren moeten terug ruimte krijgen, zo ontstaan er nieuwe kansen voor natuur en zijn we beter beschermd tegen overstromingen. Foto: Vilda/Yves Adams

Het Verdrongen land van Saeftinghe groeit mee met de stijging van de zeespiegel. Foto: Vilda/Yves Adams

Verdroging en overstroming zullen gepaard gaan met een achteruitgang van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Bij extreme neerslag komen veel meer vervuilende stoffen in de oppervlaktewateren terecht (van o.a. riolen die niet meer alles kunnen slikken). Bij droogte stijgen de concentraties vervuilende stoffen in het water.

Heel vrolijke lectuur zijn die klimaatscenario's niet. Het extreme weer vormt een bedreiging voor mens en natuur. Maar tegelijkertijd vormt de natuur zelf wel de beste bescherming tegen de gevolgen van de klimaatverandering. Ons aanpassen aan de gevolgen van de klimaatverandering is een kans die we ten volle moeten benutten. En net daarvoor moeten we samenwerken met de natuur, want zij is de natuurlijke bescherming die water kan opvangen, bufferen en vertraagd afgeven, of hitte opnemen en zo voor verkoeling zorgen. Tegelijkertijd zorgt die natuur ook voor opname van CO₂. Biodiversiteit en ecosysteemdiensten gebruiken, helpt ons om mens en maatschappij aan te passen aan de onvermijdbare gevolgen van klimaatverandering. Dit omvat het duurzaam beheer, behoud en herstel van die gebieden die water vasthouden, beschermen tegen overstromingen, voor verkoeling zorgen en CO₂ opnemen.

Ruimte voor water houdt onze huizen droog

Rivieren moeten opnieuw ruimte krijgen om te meanderen en te overstromen, zoals ze dat al eeuwen doen. Zo creëren we ook plaats voor natte natuur, die door de klimaatverandering in de verdrinking zal komen.

En voor de biodiversiteit?

Onze natuur heeft het niet makkelijk met de klimaatverandering als bijkomende druk. Op www.natuurpunt.be/klimaatennatuur kan je lezen welke gevolgen de natuur ondervindt. Om de natuur te helpen zijn er ten eerste grotere en robuustere natuurgebieden nodig. Bij veranderende omstandigheden krijgen dieren en planten de kans om zich binnen het natuurgebied te verplaatsen naar een betere plaats. Een grote variatie aan microklimaten is aangewezen. Uiteraard knelt hier het schoentje voor kleine natuurgebieden waar die ruimte voor verschillende microklimaten ontbreekt. Kleine populaties worden gedwongen het gebied te verlaten of sterven uit. Daarom zijn er natuurverbindingen nodig, zodat de planten en dieren die gedwongen worden het gebied te verlaten, kunnen migreren naar een gepaste leefomgeving. Die migratie is niet eenvoudig. Verschillende studies wijzen erop dat de klimaatcondities voor soorten sneller opschuiven dan dat die soorten kunnen migreren.

Door het water in de eerste instantie vast te houden, te bufferen en tenslotte vertraagd af te voeren houden we onze huizen droog en sparen we water voor drogere periodes.

Slikken, schorren en stranden beschermen de kust

Aan de **kust** kunnen brede, natuurlijke stranden met duinengordels ons beschermen tegen de stijging van de zeespiegel. Dit creëert ook voor de natuur nieuwe kansen, een voorbeeld hiervan is het natuurgebied de Baai van Heist. Ook in Nederland zien we hiervan een mooi voorbeeld. Het klinkt misschien tegenstrijdig

Baai van Heist. Brede, natuurlijke stranden vangen de zeespiegelstijging op. Foto: Vilda/Yves Adams

maar het Verdrongen land van Saeftinghe is nu de veiligste plek van Zeeland. Door de getijdenwerking is dit slikken- en schorregebied mee gegroeid met de zeespiegelstijging. Op 40 jaar tijd is het natuurgebied anderhalve meter in de hoogte aangegroeid met sediment. Zo blijft dit natuurgebied het achterland beschermen tegen de stijging van de Noordzee.

Natuur in de stad zorgt voor verkoeling

Ook de **stadsnatuur** kan veranderingen opvangen. Vegetatie zoals bomen, geveltuintjes en groendaken

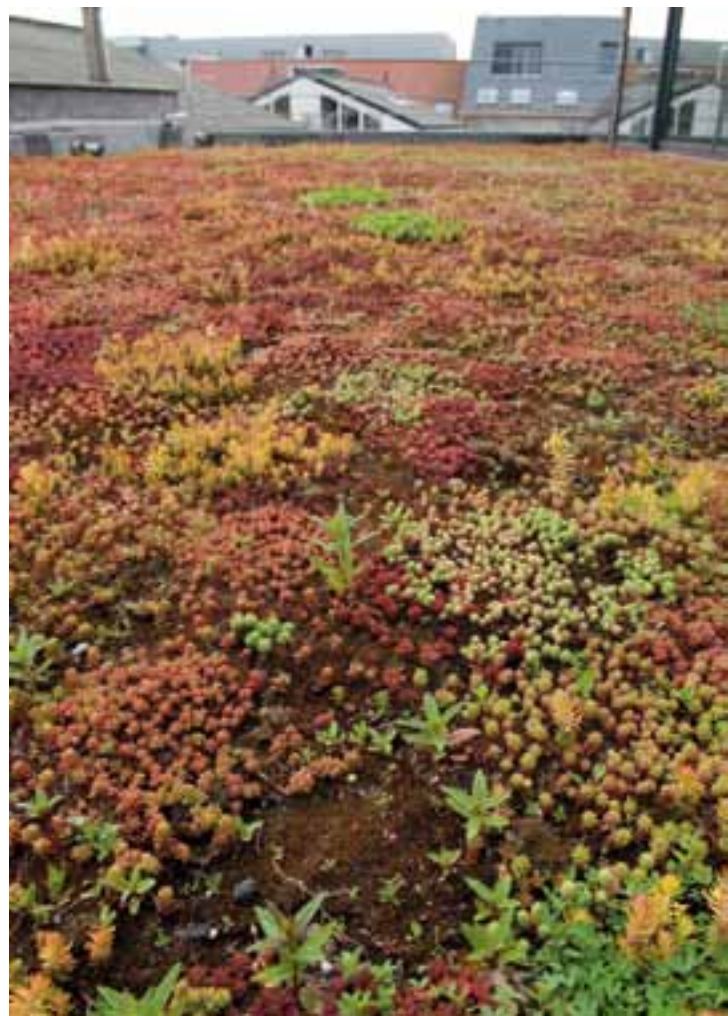
zorgen voor CO₂-opname, opvang en buffering van regenwater, betere luchtkwaliteit, schaduw en verkoeling. Waterpleinen en hoogteverschillen in parken kunnen overvloedige regenval opvangen en meteen ook als speel- en wandelruimte dienen. De beschermende functie van natuur hoeft niet beperkt blijven tot natuurgebieden. Overal kan natuur ingezet en gecreëerd worden als buffer.

De goedkoopste oplossing

Grote artificiële infrastructuurwerken om te beschermen tegen de klimaatverandering zijn vaak enorm duur. Als we de kostenefficiëntie van harde infrastructuur vergelijken met die van de natuurlijke ecosystemen, dan zien we dat ecosystemen veel beter scoren. Ze bieden de beste bescherming en zorgen voor de opname van CO₂. De onderhoudsmaatregelen en kosten zijn minimaal in vergelijking met die van kunstmatige infrastructuur. Ook in ons land is die analyse gemaakt naar aanleiding van het Sigmaplan, dat Vlaanderen moet beschermen tegen overstromingen uit de Schelde en haar zijrivieren. Daaruit blijkt dat het efficiënter is om opnieuw ruimte te voorzien voor de rivier dan te voorzien in harde infrastructuur zoals een stormvloedkering. Het plan creëert heel wat nieuwe mogelijkheden voor natuur in de vorm van wetlands en getijdengebieden. Bescherming tegen de gevolgen van klimaatverandering en natuur creëren gaan hand in hand.

“Natuur vangt water op”

Op het secretariaat van Natuurpunt in Mechelen ligt een groendak, een mooie buffer tegen de klimaatverandering. Foto: Wim Dirckx

Moeten we onze uitstoot van broeikasgassen nog naar beneden halen of is het al te laat?

We voelen de gevolgen van de klimaatverandering nu al. Wil dat dan zeggen dat het te laat is? Dat we ons enkel moeten aanpassen? Nee! We voelen de gevolgen al, maar als we niet verder onze CO₂-uitstoot naar beneden halen zullen de gevolgen veel erger zijn.

Volgens het IPCC, het klimaatpanel van de VN, moeten de wereldwijde temperatuurstijging onder de 2 graden Celsius blijven om de desastreuze gevolgen van de klimaatverandering te beperken. Die doelstelling kan enkel bereikt worden door de uitstoot van broeikasgassen drastisch en snel te verminderen. De geïndustrialiseerde landen moeten hun uitstoot van broeikasgassen met minstens 40% verminderen tegen 2020 en met 80-95% tegen 2050.

Iedereen moet hier aan meewerken. Jouw eigen CO₂-uitstoot naar beneden halen blijft belangrijk. Dit kan door bijvoorbeeld je huis goed te isoleren, minder de auto of het vliegtuig te nemen, een groendak aan te leggen en minder vlees te eten. Via www.natuurpunt.be/klimaat kan je doorklikken naar klimaattips om zo jouw uitstoot verder te doen dalen.

Het adaptatiebeleid van Natuurpunt wordt gesubsidieerd door LNE

Hedwigepolder: geduld is op

De Nederlandse Tweede Kamer stemde recent een motie waarin ze, na zeven jaar getalm, aandringt op nieuwe onderhandelingen over de Scheldeverdragen met Vlaanderen. Dit was de druppel voor de Vlaamse regering, die prompt aankondigde de geschillenprocedure op te starten. Natuurpunt steunt de regering daarin ten volle: de komedie heeft te lang geduurd, het is tijd om Nederland aan haar woord te herinneren. Ondertussen startte ook de Europese Commissie een ingebrekestellingsprocedure tegen Nederland.

Hedwigepolder. Foto: vilda/Yves Adams

Vergroening landbouwbeleid onder druk

Onder het mom van "flexibiliteit" proberen de landbouwministers van de EU de vergroening van het landbouwbeleid uit te hollen. Zo wil men onder andere een uitgebreid "vergroeningsmenu" waaruit lidstaten een triootje van maatregelen kunnen selecteren. Daarnaast wil men grote groepen landbouwers vrijstellen van de vergroeningsmaatregelen en minder ecologische infrastructuur. Die voorstellen zetten de ambitie van de Europese Commissie om de klimaat- en biodiversiteitsprestaties van het Europese landbouwbeleid te verhogen op losse schroeven. Natuurpunt blijft vasthouden aan een werkelijke vergroening van het beleid: tegenover de uitgebreide publieke middelen die de sector vraagt, moeten garanties worden gesteld op publieke diensten, zoals een basis natuur- en milieukwaliteit in landbouwgebied.

20 jaar Natura 2000: mooie resultaten...

20 jaar gelden zag de Habitatrichtlijn het licht. Terug kijkend op die 20 jaar, mag Natuurpunt fier zijn op onze bijdrage in het realiseren van de doelstellingen. 23 afgewerkte of nog lopende LIFE-projecten zorgen voor evenveel gebieden met prachtige topnatuur waar jaarlijks duizenden bezoekers van genieten. Dit dankzij de onbetaalbare inzet van vele enthousiaste vrijwilligers, ondersteund door professionele medewerkers. Maar ook dankzij de groeiende samenwerking met verschillende overheden en andere actoren. De resultaten mogen er zijn: rivieren komen weer tot leven, Europees beschermde planten en dieren krijgen weer kansen, de kwaliteit van unieke duin-, ven-, heide of boshabitats verbetert, enz.

... maar nog veel werk aan het proces van de natuurdoelen

De feeststemming werd echter flink gedrukt door het feit dat het proces dat de natuurdoelen voor de Habitatrichtlijngebieden moet vastleggen, flink sputtert. Dat proces zou eind dit jaar rond moeten zijn, maar er zal nog flink aan gewerkt moeten worden. De helft van de doelen is nog niet toegewezen en op een aantal fundamentele opmerkingen is nog geen antwoord gekomen. Maar ook in het uitvoeringstraject is nog veel werk. Minister Schauvliege slaagt er niet in om een overtuigend antwoord te geven op het financieringsvraagstuk: hoe gaat Vlaanderen de noodzakelijke uitbreiding, inrichting en beheer betalen? Met welke set van maatregelen (stimulerende en/of regulerende) zal de minister ervoor zorgen dat de milieukwaliteit in orde komt? Zonder antwoord op die vragen dreigt de hele oefening een maat voor niets te worden.

Beleidsplan Ruimte Vlaanderen: woorden

"We moeten evolueren naar een regio waar de totale bebouwde oppervlakte niet meer toeneemt", aldus minister van Ruimtelijke Ordening Philippe Muyters naar aanleiding van de goedkeuring van het groenboek voor een nieuw Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Dat vindt Natuurpunt ook, maar wij vragen ons af hoe de overheid dat zal waarmaken. Zeker nu het plan de ruimteboekhouding zoals die werd vastgelegd in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV), lijkt te willen inruilen voor een projectaanpak.

Roofvogels

Iedereen kent roofvogels als imposante vogels, hoog zwevend in de lucht. Maar velen vinden hen niet zo makkelijk te herkennen. We laten je kennismaken met enkele soorten die je bij ons kan aantreffen, om je klaar te stomen voor onze Roofvogelhappening op 23 september in De Maatheide in Lommel. Niet zomaar een willekeurige plaats voor de happening, maar de plaats bij uitstek om tijdens de trek roofvogels waar te nemen. Zorg dat je erbij bent.

Buizerd

Tekst: Gerald Driessens

De buizerd is de bekendste roofvogel. Toch zorgt hij voor veel verwarring want het is ook de meest variabele van onze roofvogels. Zijn Franse naam "buse variable" doet hem dan ook alle eer aan. De soort wordt vaak fout gedetermineerd. Donkere polsvlekken en een bleke U op de borst? Dan is de kans groot dat je een buizerd hebt gezien.

Foto: Leo Janssen

Wespendief

Wespendieven voeden zich met bijen en wespen, hun larven en zelfs met honing. Daarom hebben ze een spleetvormig neusgat. Heel de levenscyclus is op dat dieet afgestemd: zo arriveren ze hier niet voor half april uit Afrika. Wespendieven hebben een langere, rondere staart dan buizerds. De kop is kleiner en slanker. Het verenpatroon is ook bij deze soort uiterst variabel.

Foto: David Verdonck

Visarend

Met zijn lange, slanke vleugels lijkt een visarend groter dan hij werkelijk is. De bleke kop met donkere oogstreep is kenmerkend. De bovendelen zijn effen bruin. Het aantal waarnemingen van doortrekkende exemplaren neemt alsmaar toe. De laatste week van maart en de maand april vormt de beste periode in het voorjaar en in het najaar is de trefkans het grootst van half augustus tot eind september. In Vlaanderen hopen we hem ooit te mogen verwelkomen als broedvogel.

Foto: Dieder Plu

◀ Zeearend

Zelfs voor de grootste Europese arend moet je niet op reis naar een ver buitenland, die wordt jaarlijks in België waargenomen. Soms blijven ze zelfs meerdere dagen of weken. Meer nog: de zeearend broedt sinds 2006 weer in Nederland. Met hun spanwijdte tot 2m40 hebben hun vleugels de proporties van een vliegende deur, en dat is meteen zijn bekendste bijnaam. Volwassen zeearenden hebben een gele snavel, bleke kop en witte staart.

Foto: Wim Claes

Grauwe kiekendief ▶

Van deze sierlijke akkerjager is vooral het mannetje gemakkelijk herkenbaar aan het blauwgrijze verenkleed met zwarte vleugelstrepen en lichtjes gestreepte buik. Blauwe kiekendieven zijn uniformer en missen die strepen, maar ze zijn ook wat zwaarder gebouwd. De herkenning van vrouwtjes kiekendieven is veel moeilijker en vereist heel wat meer studie.

Foto: Gaston Sallaets

◀ Rode wouw

De rode wouw is de enige roofvogel die je vrijwel alleen in Europa aantreft, van Spanje tot Zweden. Met zijn lange, gevorkte staart en bleke vlekken in de lange vleugels is het onze meest elegante roofvogel en gelukkig zit hij in de lift. De zwarte wouw is donkerder en bruiner van kleur. Een bezoek aan de Oostkantons staat haast garant voor een ontmoeting met de rode vorkstaart. Helaas zijn ze, net als de buizerd, nog te vaak het slachtoffer van opzettelijke vergiftiging of zelfs afschot.

Foto: Raymond de Smet

Havik

De havik is een uitgesproken bosvogel en de forse broer van de sperwer die we beter kennen, als tuinjager. Die soorten zijn ontworpen om tussen takken te jagen: met hun lange arm en opvallend korte hand kunnen ze erg snel en bijzonder precies manoeuvreren zonder te vertragen. Vrouwtjes havik zijn zo groot als een buizerd en durven wel eens een eend verdrinken.

Foto: Dieder Plu

▲ Slechtvalk

Na een lange afwezigheid broedde de slechtvalk in 1995 voor het eerst terug in Vlaanderen en de snelheidsduivel herpakte zich volledig. Het is de welkome, gratis oplossing voor gemeentebesturen die de overlast van verwilderde duiven willen aanpakken. De snelste vogel ter wereld telt in ons land nu ongeveer 70 broedpaartjes.

Slechtvalken grijpen hun prooi uitsluitend in de lucht tijdens spectaculaire duikvluchten. Dat kan dankzij hun forse lichaam. De gebandeerde onderzijde en de brede baardstreep zijn goede kenmerken.

Foto: Filip De Ruwe

Bescherming

Sinds enkele decennia en dankzij de inspanning van beschermingsorganisaties wereldwijd, kunnen verschillende roofvogelsoorten hun populaties stilaan herstellen. Ook bij ons: slechtvalk, rode wouw, bruine kiekendief, havik en buizerd maken opnieuw deel uit van onze biodiversiteit. Toch mag onze alertheid niet verzwakken: meermaals per jaar worden vergiftigde buizerds gevonden. Mocht je zo'n vogel vinden: laat het slachtoffer op de vindplaats liggen en verwittig onmiddellijk de natuurinspectie van het ANB (www.anb.be).

Smelleken

Met zijn 30 cm zitten we bij onze kleinste roofvogel, het formaat van een grote lijster. Hij wordt al eens voor slechtvalk aanzien door de sterk gelijkende vorm. Het verschil dan? De ene eet de andere, mocht het even kunnen. Smellekens worden hier op trek of in de winter gezien. Mannetjes zijn blauwgrijs bovenaan en zacht oranjebruin op de borst. Volwassen vrouwtjes hebben een gele washuid op de snavel, bij jonge vogels is die blauwgrijs.

Foto: Raymond de Smet

Ballen zonder botten

Heel wat roofdieren produceren braakballen: onverteerbare delen uit het voedsel worden in een propje uitgebraakt. Uit de inhoud en de grootte van de bal kan je vaak afleiden welke soort de braakbal produceerde. Braakballen van uilen (zgn. uileballen) zijn erg bekend. Die van roofvogels zijn kleiner en ze bevatten minder botjes. De reden: uilen slikken hun prooi in zijn geheel binnen, dag-roofvogels "snijden" het vlees met hun snavel netjes uit de prooi. De uitgebraakte restjes bevatten vooral haren of veertjes.

Braakbal van een torenvalkje. Foto: Pieter Cox

Ontmoet ze in levende lijve! Roofvogelhappening 23 september 2012, Lommel

Op 23 september organiseren Natuurpunt en Swarovski Optik i.s.m. de Stad Lommel en Vogelbescherming Vlaanderen de eerste grote Roofvogelhappening. Je maakt kennis met onze roofvogels in de vrije natuur.

Bezoek er de talrijke infostands, wees getuige van de vrijlating van gerevalideerde roofvogels, leer alles over optiek, fotografie, vogels ringen of slechtvalken in Vlaanderen. De trektelpost houdt opendeurdag, je kan deelnemen aan een introductie cursus roofvogels, er zijn geleide natuurwandelingen, een natuurzoektocht, kinderanimatie en nog veel meer...

Praktisch: de trektelpost is vanaf de vroege uurtjes bemand, het programma start vanaf 10u40

De Maatheide Lommel, Akindo, Werkplaatsen 65, 3920 Lommel

Alle info op www.natuurpunt.be/roofvogelhappening

Sparen voor meer natuur met Natuurpunt en BNP Paribas Fortis

Op 20 april lanceerde BNP Paribas Fortis de 'Groen+ spaarrekening'. Het principe: sparen en tegelijkertijd ecologisch waardevolle projecten steunen.

De 'Groen+ spaarrekening' identiek aan een traditionele spaarrekening, met dezelfde rentetarieven voor de klanten, maar met een belangrijk verschil: de bank zal jaarlijks een bijdrage doorstorten aan Natuurpunt en onze Waalse zusterorganisatie Natagora om natuurprojecten in België te steunen. Op basis van het totale bedrag van de stortingen op alle 'Groen+ spaarrekeningen' zal BNP Paribas Fortis een euro bijdragen per tranche van 1.000 euro spaargeld. Zowel bestaande als nieuwe klanten kunnen een duurzame

'Groen+ spaarrekening' openen. Dat kan in een kantoor, maar ook online.

In het geval van Natuurpunt gaat de steun van de bank en haar spaarders naar duurzame bouwprojecten en sociale tewerkstelling. De bouw van bio-ecologische loodsen – om ter plaatse werken voor natuurbeheer te kunnen uitvoeren – zal automatisch de sociale tewerkstelling stimuleren voor de uitvoering van taken die onze vrijwilligers niet op zich kunnen nemen. De nieuwe formule van spaarrekening zal dus financiële en menselijke middelen vrijmaken waarmee we de biodiversiteit in Vlaanderen intensiever kunnen bevorderen."

EEN
PLUSPUNT
VOOR DE
NATUUR

**BNP PARIBAS
FORTIS**

natuurpunt

© Gabor Husson

sideways

WANDEL MEE: 33 PROJECTEN IN DE OPEN RUIMTE,
EEN WANDELTOCHT VAN 334 KILOMETER, 5 FESTIVAL-
WEEKENDS, 2 SYMPOSIA EN 1 MULTIMEDIA-EZEL!
WWW.SIDEWAYS2012.BE

Trage wegen vzw

Met steun van de
Vlaamse overheid

Valorisatie van materialen en energie gaan hand in hand

Indaver gaat steeds voor een duurzaam afvalbeheer met focus op een duurzaam materialen- en energiebeheer. Door deze aanpak is Indaver uitgegroeid tot een belangrijke Europese speler, met jaarlijks 4,6 miljoen ton afvalstoffen in beheer. Onze aanpak is steeds klantgericht, flexibel op maat van specifieke behoeften van de klanten. We beheren intelligente afvalbeheerssystemen en staan in voor de exploitatie van complexe, innovatieve verwerkingsinstallaties. Zo zijn we toonaangevend in duurzaam afvalbeheer.

INDAVER

www.indaver.be
www.indaver.com

**Toonaangevend
in duurzaam afvalbeheer**

Froggy

ecological

Beleef krachtig én
ecologisch schoonmaken

&

= *Natuurlijk duurzaam !*

www.ecofroggy.be

Kust- & Zeegids

Dé zomergids voor een natuurlijke vakantie • 2012

Mag er wat zout bij?

De zilte planten aan onze kust

Lamsoor, zeekool en zeevenkel... met hun opvallende namen spreken de zilte planten tot ieders verbeelding. Wie dacht dat er op het strand en in de duinen geen planten groeien omdat het zeewater te zout is, heeft het goed mis. Maak kennis met zes zoutminnende planten die je tijdens een strand- of duinwandeling kan tegenkomen. In de zomermaanden staan ze mooi in bloei, waardoor je ze niet kan missen!

Tekst: Roosmarijn Steeman, achtergrondfoto: Vilda/Yves Adams

Duinviooltje

Het duinviooltje (*Viola curtisii*) groeit op licht stuivende, open plekken in de duinen en kiest daar de droge en zonnige plaatsen uit. Dankzij lange wortels, die het water diep uit de grond halen, kan de soort op die plaatsen overleven. In Vlaanderen beperkt het duinviooltje zich tot de kustduinen, waardoor het zeer zeldzaam is.

Foto: Vilda/Jeroen Mentens

I 2

Lamsoor

Lamsoor (*Limonium vulgare*) is een soort van natte, slibrijke plaatsen in zilte schorren. De soort groeit vanaf de hoogwaterlijn tot aan de plaatsen die bij springtij overstromen. Lamsoor is te vinden langs de kusten van West-Europa en aan de Middellandse zee. Hoewel de soort in Vlaanderen zeer zeldzaam is, kan je haar in het Zwin massaal zien bloeien. Daar wordt ze dan ook "de Zwinneblomme" genoemd.

Foto: Vilda/Yves Adams

Zeewinde

De roze bloemen van zeewinde (*Calystegia soldanella*) lijken sterk op die van akkerwinde, maar ze zijn feller gekleurd en de vijf witte strepen op de bloem vormen samen een ster. Andere verschillen met de inlandse windes zijn de niervormige bladeren met een hartvormige voet. Zeewinde groeit uitsluitend in de zeedünen en bloeit er van mei tot september.

Foto: Henri Tyteca

◀ Zeevenkel

Zeevenkel (*Crithmum maritimum*) is in feite een soort van rotskusten. De soort is dan ook meer bekend van de Zwarte en de Middellandse zee en de Atlantische kusten van Europa. Aan de Belgische kust werd de soort pas in 1985 voor het eerst gezien op de zeedijk van het domein Raversijde. Zeevenkel vind je ook op andere plaatsen, meestal binnen bereik van het spatwater van de zee.

Foto: Pieter Vantieghem

3 |

▲ Zeekool

Zeekool (*Crambe maritima*) werd pas in 1974 voor het eerst opgemerkt aan de Belgische kust en werd sindsdien op meerdere plaatsen gevonden. Het is een typische soort van het hoogstrand. In Vlaanderen houdt de soort het op de meeste plaatsen niet lang uit omdat haar groeiplaats onderhevig is aan regelmatige veranderingen. Van deze kool kan je enkel de stengels opeten, maar plukken in het wild is verboden. Zeekool wordt tegenwoordig gekweekt als "nieuwe groente".

Foto: Luk De Meyer

◀ Blauwe zeedistel

De blauwe zeedistel (*Eryngium maritimum*) dankt zijn naam aan de blauwe bloemen die van juni tot augustus bloeien. De bladeren zijn grijsgroen en bedekt met een waslaagje. De distel is te vinden in de droge helmduinen langs de zeereep, waar de recreatiedruk niet te hoog is. De wortel van de blauwe zeedistel wordt gebruikt in medicijnen.

Foto: Vilda/Yves Adams

Laat je verleiden tot een zoektocht in de Uitkerkse Polder

Zon, zee en... natuur!

Tekst: Wendy Van Loock, foto: Vilda/Yves Adams

Op een boogscheut van de populaire badstad Blankenberge ligt een eeuwenoud weidelandschap: de Uitkerkse Polder. Grenzend aan de rustige polderdorpjes Zuikerkerke en Nieuwmunster vormt dit gebied een oase van rust langs de drukke kustlijn. Kustgangers die even aan de drukke badplaatsen willen ontsnappen kunnen hier genieten van het open landschap met enkele verspreide boerderijen. Het adembenemende natuurgebied "Uitkerkse Polder" telt 1500 ha en biedt de natuurgenieter een panorama van weilanden met drinkpoelen, talloze grachten en rietkragen.

I 4

Omdat de zee door de eeuwen heen het gebied verschillende keren overspoelde, gedijen hier planten die zich hebben aangepast aan de zilte omstandigheden. Als belangrijkste weidevogelgebied van Vlaanderen is de Uitkerkse Polder een thuishaven voor de grutto, de kievit, de kluut, de tureluur en de scholekster. Men beschouwt dit landschap met als reden de grootste kraamkamer van Vlaanderen. Kievitten, kluten, slobenden en zomertalingen broeden hier met plezier.

Ook Natuurpunt maakt deel uit van het verhaal. In 1990 werd het eerste weidevogelreservaat van Vlaanderen

in dit gebied opgericht. Dankzij tal van projecten werd sinds 1990 een stijging van het aantal broedende weidevogels waargenomen. In een viertal vogelkijkhutten kan je die vogels spotten. Een kijktoren en een kijkwand geven de bezoekers de gelegenheid om de vogels van zeer dichtbij te observeren. Er is ook een rolstoeltoegankelijke kijkhut.

Je avontuur start hier

De ideale uitvalbasis voor wandelingen en fietstochten is het bezoekerscentrum Groenwaecke. In de permanente tentoonstelling kom je alles te weten over het reilen en zeilen van het grootste natuurgebied van West-Vlaanderen. Nog steeds vragen? Contacteer de medewerkers van het bezoekerscentrum die je graag bijstaan met hun kennis. Op een steenworp van dit bezoekerscentrum bevinden zich drie vogelkijkhutten.

Bezoekerscentrum Uitkerkse Polder
Kuiperscheeweg 20 – 8370 Blankenberge
(wegwijzers vanaf de kerk van Uitkerke, langs de Brugsesteenweg)
050-42 90 40 – uitkerkseppolder@natuurpunt.be – www.uitkerkseppolder.be

TIP

Trek je stoute schoenen aan en neem nog tot 30 september deel aan de zomerzoektocht!

Gedurende 6,5 kilometer testen we je kennis en oplettendheid. Als je tijdens de wandeling niet alle antwoorden vindt, spring dan even in het bezoekerscentrum binnen.

Hoe deelnemen? Schaf je in het bezoekerscentrum een zoektochtenboekje aan en vul het formulier in.

Ontsluier de geheimen van de oostkust

Laat je verleiden tot een bezoek aan een relatief jong natuurgebied in Knokke: de Zwin-duinen. Dit duingebied biedt een mooie overgang tussen zee, strand en polder.

Tekst: Wendy Van Loock, Foto: Patrick Demaecker

5 |

De combinatie van verschillende landschapselementen en een afwisseling van biotopen zorgt voor een rijke fauna en flora. Zeereepduinen, vochtig en droog duingrasland, grijs mosduin, duinbos en een voormalige strandvlakte de Kleyne Vlake, zijn allemaal op die 222 ha verzameld. De bodem is zeer gevarieerd waardoor een verscheidenheid aan planten, die voor België zeldzaam tot zeer zeldzaam zijn, het hier naar zijn zin heeft. De blauwe zeedistel, de duindoorn, het duinviooltje en ook de slanke duingentiaan voelen zich hier thuis!

Let tijdens je wandeling door het gebied op de kleurrijke plantengroei van de duingraslanden en de zingende vogels. Wie weet ontdek je een nachtegaal of krijg je de zeldzame zomertortel in het vizier. Op de open zandige stukken kijk je dan weer naar de bodem en met een beetje geluk zie je plots de blauwe flits van een opvliegende

blauwvleugelsprinkhaan of bemerk je de "tijger" van het duin, de basterdzandloopkever. De duinpoelen herbergen talrijke amfibieën, zoals de Europees beschermde kamsalamander en de boomkikker. Boven het wateroppervlak jagen talrijke libellen, zoals de grote glazenmakers en de tengere waterjuffers. Ook grotere dieren struinen hier naar hartenlust rond. Schotse hooglanders, konikpaarden, shetlandpony's, Vlaamse schapen en duingeiten zorgen met plezier voor de begrazing van het gebied.

Natuur voor iedereen!

Sinds 2010 kunnen ook rolstoelgebruikers en mindervaliden het gebied bezoeken. Geniet gedurende vier kilometer van het natuurgezang op de verharde wandelpaden. Duinen, bos, duinpolderweiden, struweel, zee en strand, die panorama's zullen op de route te zien zijn. Sinds 2011 biedt het rolstoeltoegankelijk platform een panoramisch zicht op de Zwinvlakte.

Bereikbaarheid

Met het openbaar vervoer kan je snel en gemakkelijk dit stukje natuur bereiken. Stap aan het station van Knokke op bus 13 of 12 richting Zwin of Oosthoek en laat je tot aan de ingang voeren. Je kan het gebied binnengaan vanaf het einde van de parking van het Zwin, de Bronlaan en Graaf Léon Lippensdreef of de hoek van de Zwinlaan en de C. Lemonnierlaan.

Een plannetje van het gebied vind je op www.natuurpunt.be/kustenzee

TIP

Naast geleide wandelingen in de Zwinduinen, verzorgt de Natuurpuntafdeling ook uitjes in 14 andere natuurgebieden. Leden kunnen gratis genieten van de ongerepte stukjes natuur. Twee tot driemaal per week verken je gedurende 3 uur een stukje natuur. Treed binnen op plaatsen die niet vrij toegankelijk zijn, sta oog in oog met de grazers en leer bij over de biotopen. Aangezien er gebieden bezocht worden die niet opengesteld zijn, zijn de wandelingen niet geschikt voor rolstoelgebruikers.

Meer weten: www.natuurpuntknokke-heist.be

Zomer WANDELINGEN aan de kust

1 juli t/m 31 augustus 2012

Bijdrage: 2,50 euro per persoon of 5 euro per gezin.
Gratis voor leden en nieuwe leden van Natuurpunt.
Duur van de wandelingen: 2,5 uur

- | 6 Geniet ook deze zomer elke dag van een geleide wandeling in een van de vele natuurgebieden aan de Belgische kust. Maak je keuze uit het uitgebreide aanbod of ga fluistervaren op De Blankaart.

DE PANNE **De Westhoek** ELKE DONDERDAG OM 10U30

- Aan het infohuisje (einde van de Dynastielaan)
- Vlaams natuurreservaat, grootste duinencomplex, wandeling met aandacht voor natuurbeheer met grote grazers, bloeiende orchideeën
- Kusttram halte Esplanade + 30 min. wandelen

DE PANNE **Oosthoekduinen** DONDERDAG 12 EN 26 JULI, EN 2 EN 16 AUGUSTUS OM 15U

- Aan het Vlaams Bezoekers- en Natuureducatiecentrum De Nachtegaal, einde Olmendreef, zijstraat van de baan De Panne - Adinkerke (wegwijzers ter hoogte van de afslag)
- Vlaams natuurreservaat, mooie overgang van duinen naar polders
- Kusttram halte Kerk + 5 min. wandelen

DE PANNE **Houtsaegerduinen** ELKE ZONDAG OM 10U

- Aan de fontein op de Markt
- Vlaams natuurreservaat, duingraslanden met zeldzame flora
- Kusttram halte Centrum + 10 min. wandelen

KOKSIJDE **Doornpanne**

ELKE ZATERDAG OM 14U30

- Aan het bezoekerscentrum langs de Doornpannestraat (zijstraat van kustweg t.h.v. boot-hotel "La Péniche", tussen Koksijde-Bad en Oostduinkerke-Bad)
- Uitgestrekt duinlandschap met rijke voorgeschiedenis
- Kusttram halte Schipgat + 5 min. wandelen

OOSTDUINKERKE **Ter Yde**

VRIJDAG 13, 20 EN 27 JULI EN
3, 10, 17 EN 24 AUGUSTUS OM 15U

- Op het kruispunt van de Albert I-laan (kustweg) en de Cottagelaan
- Vlaams natuurreservaat, stuivende duinen, bloeiende orchideeën en parnassia
- Kusttram halte Duinpark

DIKSMUIDE **De Blankaart**

ZONDAG 1 JULI, 5 AUGUSTUS EN
2 SEPTEMBER OM 14U30

- Aan Vlaams Bezoekerscentrum De Otter - kasteel De Blankaart (vanuit Diksmuide de baan richting leper nemen; het kasteel bevindt zich 2 km voorbij de kerk van Woumen aan de rechterkant)
- "Parel van de IJzervallei", uitgestrekte vijver met rietkragen, oud kasteelpark, vogelkijkhut, bezoekerscentrum De Otter

NIEUWPOORT **De IJzermondung**

ELKE VRIJDAG OM 10U30

- Parking einde Halvemaanstraat, zijstraat van de Kustweg tussen Nieuwpoort-Stad en Westende-Bad, ter hoogte van Lombardsijde (afslag Novus Portus)
- Slikken en schorren, grote vogel- en plantenrijkdom, natuurontwikkelingsproject "Plan Zeehond"
- Kusttram halte YMCA of halte Lombardsijde Dorp + 15 min. wandelen

Schelpenwandelingen

OP ZATERDAG 21 JULI EN OP ZONDAG 5 AUGUSTUS
OM 10U30, OP ZONDAG 12 AUGUSTUS OM 14U
(dit is dus afhankelijk van getijden)

Afspraak: Fort Napoleon

Vuurtorenweg z/n • 8400 Oostende

Openbaar vervoer

Vanaf het NMBS-station, kusttram richting Knokke

Uitstappen na +/- 5 minuten: halte Duin aan Zee

Met de wagen

Het Fort Napoleon ligt op de Oosteroever aan de Koninklijke Baan N34 Oostende- Knokke.

Volg de signalisatie. Er is een ruime parking.

Broekwandelen en fluistervaren op De Blankaart

ELKE WOENSDAG OM 14U30 EN 19U EN ELKE VRIJDAG OM 19U IN JULI EN AUGUSTUS 2012 (DUUR: 2,5 UUR)

De Blankaart is het laagst gelegen deel van de IJzervallei in Diksmuide. De kern van het natuurgebied is een ondiepe vijver van 50 ha met daarrond rietland en moerasbossen en ruim 300 ha overstroombare hooi- en weilanden.

De Blankaart is een waar vogelparadijs. In de zomer zijn de rietkragen de uitverkoren stek voor broedvogels zoals de bruine kiekendief, de rietgors, de kleine karekiet en de waterl. Aan de rand van het riet broeden futen, meerkoeten en waterhoentjes.

Het Vlaams Bezoekerscentrum De Otter is gehuisvest in het fraaie kasteel omringd door een oud park. Dit bezoekerscentrum is een samenwerking van het Agentschap voor Natuur en Bos met Natuurpunt en het Regionaal Landschap IJzer & Polder.

In juli en augustus organiseert Natuurpunt elke woensdagmiddag en -avond en vrijdagavond geleide wandelingen mét boottocht op De Blankaart. Leden van Natuurpunt nemen gratis deel, niet-leden betalen 2,50 euro per persoon of 5 euro per gezin. Vooraf reserveren is noodzakelijk. Laarzen of stevig schoeisel zijn sterk aanbevolen!

Reservaties: Natuurpunt De Blankaart

051-54 52 44 • deblankaart@natuurpunt.be

Afspraak: Vlaams Bezoekerscentrum De Otter (kasteel De Blankaart)

Iepersteenweg 56 • 8600 Woumen-Diksmuide

MIDDELKERKE Warandeduinen

ELKE ZONDAG OM 10U30

- Aan de witte watertoren tussen Westende & Middelkerke
- Bloemrijke duingraslanden, bloeiende orchideeën, oude "salamanderput"
- Kustram halte Krokodiel

BREDENE D'Heye

ZATERDAG 7 EN 21 JULI EN 4 EN 18 AUGUSTUS OM 10U30

- Op het kruispunt van de Koerslaan (zijstraat van de Koninklijke Baan = kustweg) met de Batterijstraat
- Zeldzaam fossiel duin, begrazing door Schotse gallowayrunders en Poolse konikpaarden
- Kustram halte Renbaan + 15 min. wandelen

OOSTENDE Oosteroever

ZATERDAG 14 EN 28 JULI EN 11 EN 25 AUGUSTUS OM 10U30

- Ingang Fort Napoleon, Vuurtorenweg z/n
- Natuurgebied in de schaduw van Oostende, parels van militair erfgoed
- Kustram halte Duin aan Zee + 5 min. wandelen

OOSTENDE Oostendse Kreen

FIETSTOCHT - ZATERDAG 7 EN 21 JULI EN 4 EN 18 AUGUSTUS OM 14U

- Kinderboerderij De Lange Schuur - Stuiverstraat 599 - 8400 Oostende
- Fietstocht langs het stadsrandbos en door het historische kreengebied van Oostende
- Meebrengen: eigen fiets

DE HAAN WENDUINE Zandpanne

ELKE DINSDAG OM 10U

- Ter hoogte van de ingang van het natuurgebied (Wenduinsteenweg/Driftweg, schuin tegenover hoofdingang Camping Ter Duinen)
- Glooiend duinlandschap met loofbosjes en poelen
- Kustram halte Zwarte Kiezel + 20 min. wandelen

BLANKENBERGE Uitkerkse Polder

DONDERDAG 12, 19, 26 JULI EN 2, 9, 16, 23 AUGUSTUS OM 10U

- Aan het bezoekerscentrum, Kuiperscheeweg 20 (wegwijzers vanaf de kerk van Uitkerke langs de Brugsesteenweg)
- Uniek polderlandschap, water- en weidevogels, vogelkijkhutten

BLANKENBERGE ZEEBRUGGE De Fonteintjes

ELKE WOENSDAG OM 10U

- Ruzettelaan (kustbaan) Blankenberge (richting Zeebrugge) (ingang natuurgebied tegenover Ter Duinen)
- Zeldzaam duinmoeras
- Kustram halte Duinse Polders

HEIST-AAN-ZEE Baai van Heist

WOENSDAG 11 EN 25 JULI EN 8 EN 22 AUGUSTUS OM 10U

- Kleine vuurtoren op het westelijk uiteinde van de zeedijk
- Vlaams strandreservaat, kijkhut, zeldzame kustvogels, zoutminnende plantengroei
- Kustram halte Heist Dijk + 5 min. wandelen

KNOKKE Het Zwin

ELKE ZONDAG OM 10U

- Ingang Natuurcentrum Het Zwin (wegwijzers vanuit Knokke), betalende toegang!
- Slikken en schorren, uitzonderlijk rijk aan vogels
- Kustram halte Station + bus lijn 13

LISSEWEGE Ter Doest

ZATERDAG 7 EN 21 JULI EN 4 EN 18 AUGUSTUS OM 14U30

- Aan de kerk van Lissewege
- Zilte graslanden, grote vogel- en plantenrijkdom

DAMME Stadswallen

ELKE MAANDAG OM 10U

- Op de markt van Damme
- Verdedigingswallen en -grachten uit de 17de eeuw, rietkragen en moerasbos

JE HEBT DE SMAAK TE PAKKEN?

Voor een ruimer aanbod aan activiteiten kan je terecht op de sites van de kustafdelingen van Natuurpunt (www.natuurpunt.be/afdelingen) of op de activiteitenpagina: www.natuurpunt.be/activiteiten.

vertrekplaats

bijzonderheid

honden niet toegelaten

Werken aan een kust voor mens én natuur

Tijdens de 20ste eeuw halveerde het Vlaams kustduinenareaal bijna: van 6000 ha tot 3800 ha. Dat resterend duinenareaal is versnipperd tot 38 "duineilanden" in een zee van bebouwing. Van die 38 duingebieden zijn er slechts 2 waarvan de oppervlakte 400 ha overschrijdt en ruim 23 waarvan de oppervlakte kleiner is dan 50 ha.

Tekst: Kustwerkgroep, foto: Vilda/Yves Adams

Onze kust bezit nog steeds een enorme rijkdom aan typische natuurlijke habitats en soorten. De resterende kustnatuur werd dan ook grotendeels opgenomen in het Europees Natura 2000-netwerk. Het kustlandschap werd vormgegeven door getijden, golfslag, wind en zandverstuivingen. Maar anno 2000 is ons duinlandschap verouderd en is er geen ruimte meer voor zeedoorbraken en grootschalige zandverstuivingen die het kunnen verjongen. De vraag naar recreatie in de natuur neemt toe, maar door een gebrek aan ruimte komen de verschillende recreatievormen met elkaar in conflict terwijl de draagkracht van het ecosysteem al lang overschreden is. Dit nu we meer dan ooit nood hebben aan een sterk ecosysteem om de klappen van de klimaatverandering op te vangen.

Bedreigde kust

De versnelde zeespiegelstijging en sterkere stormen bedreigen kuststeden, havens en het polderland. De uitvoering van het door de Vlaamse regering in 2011 goedgekeurd kustveiligheidsplan biedt bescherming tegen een 1000-jarige storm. Merkwaardig is dat in het naburige, nochtans dunner bevolkte, Zeeuws-Vlaanderen de Nederlandse overheid een 4000-jarige storm als veiligheidsnorm hanteert... In Vlaanderen beperken de maatregelen zich tot nu toe tot het ophogen van strand en duin en het bouwen van keermuurtjes op de zeedijken, zonder winst inzake natuur: een gemiste kans! De door de Belgische baggeraars uitgetekende toekomstvisie "Vlaamse Baaien 2100" promoot o.a. de aanleg van kunstmatige eilanden voor de kust. Op en rond die eilanden

worden allerlei vakantiedorpen en jachthavens gepland: na de verstedelijking van onze duinen, de verstedelijking van de zee? De doeltreffendheid als zeewering van dergelijke kunstmatig vastgelegde eilanden aan onze dynamische Noordzeekust wordt door menig expert betwijfeld. De toekomstvisie bevat ook ideeën rond natuurlijke en bredere stranden. Daar ligt voor ons de weg vooruit.

In Zuid-Holland werd, in het kader van het pilootproject "Zandmotor", in 2011 vanuit zee 21,5 miljoen m³ zand aangevoerd en tegen de kust aan gestapeld als een schiereiland met een oppervlakte van 128 ha. Die gigantische zandmassa moet door zeestromingen en wind verplaatst worden over de hele Zuid-Hollandse kust en bijdragen tot de aangroei van strand en duin. Daar wordt er dus gerekend op natuurlijke processen om de kust te verdedigen en het natuurareaal zeewaarts uit te breiden.

De dichtbevolkte Vlaamse kust verdient evenzeer als de Nederlandse kust een bescherming tegen een 4000-jarige storm. Net zoals er voor het Schelde-estuarium een Sigmaplan werd uitgewerkt, is er nood aan een Kappa-plan voor de Vlaamse kust, dat de noodzakelijke verhoging van het veiligheidspeil integreert met de even noodzakelijke uitbreiding van natuur en van ruimte voor recreatie. Nieuwe robuuste kustnatuur in de vorm van stuivende duinen en schorrenvlakten kunnen een hoger veiligheidsniveau waarborgen en weer meer ruimte bieden voor recreatie. En zo kunnen we de 2200 ha natuur die in de vorige eeuw aan onze kust verloren gingen, misschien zeewaarts van onze kust opnieuw ontwikkelen?

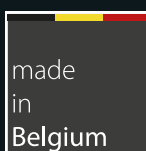
Een sectionele poort, opgebouwd met natuurlijke materialen

Voor bouwers en verbouwers die van een moderne woning houden, maar toch natuurlijke materialen wensen te gebruiken, heeft L-DOOR de Nature Line STL ontwikkeld. Een gamma van sectionele poorten opgebouwd uit hout, met oog voor een gestroomlijnd design.

De Nature Line STL leent er zich perfect toe om de poort volledig te laten 'verdwijnen' in de gevelbekleding. Verschillende materialen zoals bijvoorbeeld Plato of iroko behoren tot de uitgebreide mogelijkheden. Kiest u voor Plato dan krijgt uw poort het label 'Green Concept'. Uw poort wordt opgebouwd met FSC-hout én gelakt met een watergedragen en solventvrije beschermlaag.

L-DOOR GROUP
Denderstraat 29
1770 Liedekerke
T 0032 (0)53 66 73 76
F 0032 (0)53 66 94 02
E info@l-door.be
www.l-door.be

Wees gerust veeleisend

Creëer je eigen natuurvijver met Natuurpunt en Ecoworks

Waterrijke ecosystemen zijn van levensbelang en vormen een goede indicatie voor de kwaliteit van ons leefmilieu. In Vlaanderen staan natuurlijke vijvers en poelen echter onder druk door vervuiling en oprukkende verstedelijking. Hierdoor verdwijnen tal van inheemse dier- en plantensoorten.

Tuinen beslaan de grootste oppervlakte aan groen in ons land en vormen hierdoor een ideale locatie voor natuurlijke waterpartijen die als toevluchtsoord dienen voor tal van planten, amfibieën, insecten en vogels.

Ecoworks en Natuurpunt sloegen daarom de handen in elkaar en ontwikkelden een kant en klare tuinvijver.

Wie de biodiversiteit een handje wil toesteken in de eigen tuin heeft vanaf nu voldoende aan een aantal muisklikken om een zelfbouwpakket te bestellen op de webshop van Ecoworks. Er is keuze tussen alle ingrediënten die nodig zijn voor de aanleg van een ecologische tuinvijver van 15 of 30 m² of voor een vijver op maat. Leden van Natuurpunt krijgen 5% korting op de aankoopprijs van een "Pond in a Box".

Meer info over prijzen en samenstelling kan je vinden op www.ecoworks.be/e-shop/natuurvijver/bouwpakket

EEN
PLUSPUNT
VOOR DE
NATUUR

ecoworks.be

natuurpunt

EXCLUSIEVE KORTING

op onderstaande boeken

-15%

18 JUNI - 31 AUGUSTUS

OOK VIA DE WEBSITE

Open op woensdag en vrijdag van 10u tot 17u30 (doorlopend) en zaterdag van 10u tot 17u00 (doorlopend)

De nieuwe plantengids voor onderweg

Nieuwe editie 2010 - Dankzij deze handige gids loop je nooit meer te zoeken naar de naam van een plant. Een must voor elke planten- en reisliehebber met maar liefst 1150 planten, bomen of struiken.

Bestelcode: PLAEUR0722

Ledenprijs: € 15,30

PROMO
€ 14,45

Veldgids Schelpen aan de Belgische kust

Een dagje naar zee? Ga lekker pootje baden en word een kenner van alle schelpen en hun kenmerken.

Bestelcode: ONGEUR0348

Ledenprijs: € 18,00

PROMO
€ 17,00

ANWB Vogelgids van Europa - nieuwe editie

Ontdek ruim 900 vogelsoorten uit Europa en Noord-Afrika en kom alles te weten over herkenning en geluid, habitat, broedgebieden en meer.

Bestelcode: VOGEUR0475

Ledenprijs: € 29,70

PROMO
€ 28,05

Natuur voor coole kikkers

De prettig gestoorde natuurgids nodigt zoon- of dochterlief 365 keer uit om natuurfanaat te worden!

Bestelcode: ALLJEE0391

Ledenprijs: € 13,50

PROMO
€ 12,75

20x op avontuur in de natuur

Het kan nog: actief genieten zonder het milieu te schaden, overdag en 's nachts. Wat dacht je van boerderijgolf tussen paarden, een smokkelqueeste of logeren in een boomhut of op een vlot. Bezoek de unieke adresjes die dit boek prijs geeft en geniet van de vele fiets- en wandeltips.

Bestelcode: VAREUR4206

Ledenprijs: € 14,40

PROMO
€ 13,60

Allemaal beestjes

Ontwerp je eigen rupsenvilla, leg een fraai krekelpaviljoen aan en creëer een spannend libellenverblijf. Een mooi geschenk voor kleine dierenvrienden.

Bestelcode: ALLJEE0322

Ledenprijs: € 11,70

PROMO
€ 11,05

De nieuwe veldgids dagvlinders

Met deze meest complete gids van Noordwest Europa kan je nu bijna 150 soorten op naam brengen.

Bestelcode: ONGEUR0187

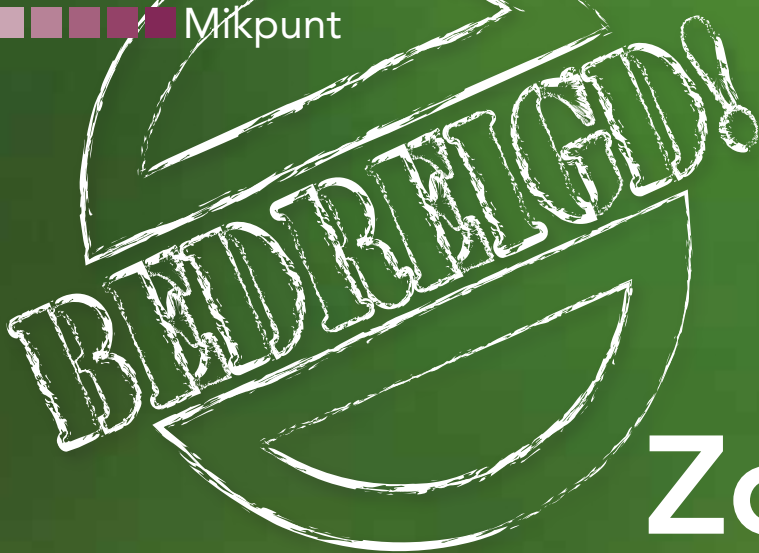
Ledenprijs: € 31,50

PROMO
€ 29,75

ZOMERKOOPJES!

Met kortingen tot -30% op een heel aantal natuurboeken.
Enkel in de winkel in Mechelen, niet op optiek en andere excursiematerialen
Van 1 juli tot 31 augustus 2012.

Zomertortel

Met uitzondering van Scandinavië, Schotland, Ierland en IJsland kan je de zomertortel aantreffen in heel Europa. Het is een alom bekende soort. Toch zien we de jongste jaren een sterke daling in de aantallen. Ze broeden in een brede waaier aan biotopen, zoals riviervalleien, open broekbossen met veel ondergroei, moerassen en landbouwgebied met dicht struikgewas of heggen... maar we zien het aantallen zangposten jaar na jaar slinken.

Tekst: Gerald Driessens. Foto's: Vilda/Yves Adams

Heeft de Turkse tortel onze zomer-tortel verdrongen?

Dat is zeker niet het geval. De Turkse tortel is een uitgesproken stadsvogel. In het biotoop van onze zomertortel maar ook op het platteland tref je ze niet aan, tenzij op de boerderij zelf. Er is geen concurrentie tussen de twee soorten. De zware jachtdruk, in het bijzonder de voorjaarsjacht en vogelvangst in het Middellandse Zeegebied, zijn de belangrijkste factoren die een zware tol eisen. De meer oostelijke populaties liggen minder onder schot en doen het nog veel beter. Daarnaast heeft de intensivering van de landbouw de soort geen goed gedaan.

De toename van de Turkse tortel staat in schril contrast maar is gemakkelijk te verklaren: opportunisten en generalisten zoals de Turkse tortel doen het vrijwel zonder uitzondering goed in Vlaanderen. Eén factor speelt de hoofdrol in het succes: de Turkse tortel is een standvogel. Daardoor ontlopen ze een confrontatie met de vele honderden schietjagers op de trekroute. Standvogels hebben bovendien tijd zat om per jaar twee tot vier broedsels groot te brengen.

Verspreiding

In Vlaanderen situeren de bolwerken van de zomertortel zich in Zuid-Limburg, het Scheldebekken en de kuststrook. Grotere, aaneengesloten natuurgebieden zijn duidelijk aantrekkingspolen maar water blijkt vaak een belangrijke factor, ook tijdens de trek. De aanwezigheid van beken, rivieren of grote plassen of moerasgebieden staat vrijwel garant voor de aanwezigheid van de soort.

Bedreigingen - kunnen we helpen?

De grootschalige landbouw heeft geen gunstig effect op dit duifje, dat staat vast. Niet alleen ontbreekt het aan geschikte broedplaatsen door het verwijderen

van houtkanten en groene buffers, ook de zaadbanken om te foerageren worden alsmaar schaarser. Percelen worden tot tegen de rand bewerkt; kruidenrijke bermen verdwijnen. Maar ook in een natuurlijk habitat loopt het niet goed voor de soort. Dat we ook in die gebieden (die de meeste van onze zomertortels moeten huisvesten) de aantallen stelselmatig zien afnemen, maakt ons werkelijk bezorgd om de toekomst van de zomertortel in ons land. Want de kwaliteit van heel wat natuurgebieden lijkt optimaal voor de soort en toch arriveren de vogels in het voorjaar minder en minder of zelfs helemaal niet meer op de broedplaatsen.

De hoogste tijd dus om krachten te bundelen en actie te ondernemen tegen gekende oorzaken, zoals de voorjaarsjacht.

Bescherming

Ondanks de achteruitgang die zich in meerdere landen voordoet, en zelfs dramatische vormen aanneemt in sommige landen van West-Europa, plaatst BirdLife International de zomertortel nog steeds in de categorie "Least Concern". Dit omwille van zijn brede verspreiding en een grote, meer stabiele oostelijke populatie, die de procentuele achteruitgang op wereldschaal relativeert.

Intensivering van het landgebruik legt zowel in Europa als in Afrika een druk op veel van onze intercontinentale trekvogels. Daar bovenop komt de nefaste impact van de plezierjacht en grootschalige vogelvangst door middel van lijmstokken die in een aantal landen absurde omvang kent, zelfs wanneer die ondertussen illegaal is.

Met de conventie Conservation of Migratory Species (CMS) wil BirdLife International de zware druk op intercontinentale trekvogels op internationale schaal aanpakken.

PASPOORT

Uiterlijke kenmerken: Deze kleine duif (26 cm) is een echte warmteminnaar en zingt soms de hele dag door. Op trek foerageren ze graag langs kruidenrijke bermen en langs rivieroeveren. De zomertortel is schuwer dan de turkse tortel. In de blauwgrijze kop valt het rode oog op. In de zijnek zitten een viertal zwarte en witte streepjes. Maar meest opvallend is de mooie rosbruin geschubde bovenzijde. Tijdens de snelle, rechte lijnige en vaak kantelende vlucht zijn de ondervleugels duidelijk grijsler dan de witte buik en de smalle staarteindband contrasteert feller dan bij de turkse tortel.

Roep: De bijzonder aangename zang is een ritmisch, rollend of spinnend turr – turr – rrrrrrr – turr – turr – turr – turr. Ze zitten ofwel verdoken in de begroeiing, maar evengoed open op een hoge zangpost zoals de top van een boom, een paal, een elektriciteitsdraad...

Voortplanting: Ze bouwen een nest in de struiken. Het is een typisch schamel duivennest waarin slechts twee eieren gelegd worden.

Eerste ecologische en klimaatvriendelijke loods opent haar deuren

Natuurpunt en haar sociale werkplaats Natuur- en Landschapszorg openden in mei de meest energiezuinige loods van Vlaanderen in Ekeren bij Antwerpen. De loods is een nieuw concept waarbij ecologische industriebouw en sociale tewerkstelling mooi samensmelten. Het is de uitvalsbasis voor de professionele terreinploegen van Natuur en Landschapszorg, het opleidingsproject voor jongeren van Natuurpunt en Wela (Werken en Leren Antwerpen vzw) en van de vrijwilligers van de plaatselijke Natuurpuntafdeling Antwerpen-Noord. In de toekomst zullen er ook opleidingen over beheer en behoud van natuur doorgaan voor bezoekersgroepen, scholen, vrijwilligers en personeel van Natuurpunt.

Tekst: Sofie Versweyveld, foto's: Wim Dirckx

Bio-ecologische prefab

Al van bij de planningsfase is resoluut voor een duurzaam en ecologisch concept gekozen. De ontwerpers hebben ruime ervaring in duurzaam bouwen en tekenden een loods waar een minimum aan externe energie nodig is. Natuurpunt koos voor ecologisch verantwoorde materialen met een zo laag mogelijke klimaatimpact. In plaats van een klassieke metalen constructie is de loods daarom opgebouwd uit massiefhouten prefabelementen van bio-ecologische materialen, een techniek die nog niet eerder in Vlaanderen is gebruikt bij loodsenbouw. Voor de

houtskeletbouw werden duurzaam geproduceerde houtsoorten gebruikt.

Chris Steenwegen, algemeen directeur Natuurpunt: *"Ecologische industriebouw en sociale tewerkstelling zitten hier onder één dak. Ik ben enorm trots op het resultaat dat hopelijk ook buiten Natuurpunt ingang vindt."*

Verwarming met zon en hout uit eigen natuurgebieden

De loods wordt verwarmd met hout afkomstig uit onze eigen natuurgebieden. De broeikasgassen die tijdens de verbranding vrijkomen, worden door de bomen in de natuurgebieden tijdens hun groei weer opgenomen. Zo is de cyclus gesloten. Het opstoken van het hout gebeurt in een vergassingsketel aan 1200°C. Dat zorgt voor een hoog rendement en een beperkte uitstoot van rook. Voor de productie van het sanitaire warm water kozen we voor een ruime zonneboiler. Als er niet voldoende zon is zorgt de vergassingsketel voor de naverwarming.

Hergebruik van regenwater

De loods heeft een oppervlakte van 1170 vierkante meter (26 m bij 45 m). Om zoveel mogelijk regenwater op te vangen voor hergebruik, zijn twee grote ondergrondse citernes van ruim 20.000 liter elk voorzien. Het opgevangen regenwater wordt gebruikt voor het sanitair, de wasmachine en voor het afsprengen van de

In het houtatelier worden er onder andere plankenpaden en bijenhôtels vervaardigd.

De zelfdragende fotovoltaïsche zonnepanelen.

Mieke Smolders ploegbegeleider Natuur- en Landschapszorg: *"In onze kenniseconomie vallen veel mensen uit de boot, bijvoorbeeld omdat ze niet de juiste diploma's op zak hebben of omdat ze moeite hebben met het ritme dat de maatschappij hen oplegt. Hier kunnen zij opnieuw de draad oppikken en werkervaring opdoen. Daardoor vormt het werk dat ze leveren voor veel natuuarbeiders een springplank naar een gewone job."*

tractoren, hakselaars en andere machines. Aan de afspuitplaats voor de voertuigen is er een zand- en vetvang die moet voorkomen dat de aarde en de olie van voertuigen in de riolering terechtkomt.

Doorgedreven isolatie

In de ateliers, de burelen, de vergaderzaal en de sanitaire ruimtes is er een hogere warmtevraag. Die ruimtes werden bijzonder goed geïsoleerd. De garage, waar niet permanent gewerkt wordt, kreeg enkel een winddichte schil en voor de opslag van de machines volstaat een afdak. Voor de isolatie kozen we voor een mantel van cellulosevlokken uit gerecycleerd papier tussen bouwpapier en watervaste celit-platen. De isolatie draagt in winter en zomer bij tot een comfortabel binnenklimaat met een minimum aan bijkomende verwarming.

Oriëntatie van het gebouw voor meer zonne-energie

Bij de inplanting van het gebouw op de site werd rekening gehouden met de oriëntering met het oog op de plaatsing van zonnepanelen op de zuid- of zuidwestzijde van het dak van het gebouw. Zo komen we tot een zo groot mogelijk rendement. De klassieke dakopbouw werd vervangen door zelfdragende

fotovoltaïsche zonnepanelen. Dat is een nieuwe kosten- en materiaalbesparende techniek bij dakconstructies met integratie van zonnepanelen. De loods werd zodanig ontworpen dat een maximum aan daglicht in het atelier en de werkruimtes binnenvalt.

Sociale tewerkstelling bij Natuur- en Landschapszorg

Voor het beheer van haar natuurgebieden kan Natuurpunt rekenen op duizenden vrijwilligers ondersteund door ruim 250 professionele terreinarbeiders. Een groot deel daarvan werkt bij Natuur- en Landschapszorg, een sociaal bedrijf dat ruim tien jaar geleden in de schoot van Natuurpunt werd opgericht, dat mensen opleidt tot natuuarbeider.

Onze terreinploegen en beheerteams verzetten bergen natuurbeheerwerk wat resulteert in meer biodiversiteit, in meer kleuren en geuren in ons landschap. Winter en zomer, in zonneschijn of regen, alle dagen geven onze arbeiders het beste van zichzelf. Uit respect voor die inzet investeren we graag in een degelijke werkplek en thuisbasis. Trouw aan onze missie kiezen we voor een duurzaam en klimaatneutraal concept.

Georges Hofer, vrijwilliger Natuurpunt Antwerpen Noord: *"Het resultaat mag er zijn, ook voor onze vrijwilligersploeg is er plaats in de loods. We kijken al uit naar de natuurwerkdagen."*

Natuur- en Landschapszorg is gespecialiseerd in het uitvoeren van het echte natuur- en landschapsbeheer en werkt niet enkel voor Natuurpunt. Andere klanten zijn het Agentschap voor Natuur en Bos, het Antwerps Havenbedrijf, gemeentes, bedrijven en particulieren die hun gronden op een meer natuurlijke manier willen beheren.

Hoe vlindervriendelijk is jouw tuin?

Dit jaar organiseert Natuurpunt al voor de zesde keer een telling van vlinders in tuinen. De eerste vijf edities hebben een schat aan informatie bijeengebracht. Meetellen is eenvoudig: wat is het maximum aantal exemplaren van een vlindersoort dat je tegelijkertijd zag in je tuin?

Tekst: Wouter Vanreusel

Niet moeilijk, wel nuttig

Maandelijks tellers kunnen hun gegevens raadplegen in hun persoonlijke fiche en krijgen zo een mooie "vlindergeschiedenis" van hun tuin. Zag je in 2010 ook al kleine vossen in je tuin? En vlogen de bont zanddoogjes vorig jaar niet vroeger?

Door alle cijfers samen te leggen, krijgen we een goed beeld van de soortenrijkdom aan vlinders in onze Vlaamse tuinen. Die vergelijken we met de ingevulde tuinkenmerken. Op basis daarvan berekenen we wat de invloed is van het omliggende landschap. En wat blijkt: naast de grootte van je tuin, maakt ook de inrichting een groot verschil. Er vliegen meer soorten in een tuin waar wilde hoekjes, fruitbomen, hagen, een moestuin of een vlinderstruik zijn dan in tuinen zonder. Een kort gemaaid gazon heeft een negatief effect op het aantal soorten dat je ziet. En hoe meer variatie in je tuin, hoe meer kans op mooie vlinders.

Met wat geluk zie je de koninginpage in je tuin, onze grootste dagvlinder. Foto: Vilda/Jeroen Mentens

Een grote tuin is dankzij een goede inrichting een waar vlinderparadijs. Foto: Vilda/Jeroen Mentens

Niet veel ervaring met vlinders?

In de Natuur.winkel vind je een handige zoekkaart die je op een eenvoudige manier helpt de meest voorkomende dagvlinders te determineren. Ledenprijs: 1,5 euro, bestelcode: LNE0003

Wil je je verdiepen in het vlindervriendelijk maken van je tuin? Dan is "Vlinders in de tuin" van de Vlinderstichting een echte aanrader. Vol praktische aanwijzingen om van je tuin, terras of balkon een aantrekkelijke plek te maken. Ledenprijs: 11,70 euro, bestelcode: ONGEUR0255

www.natuurpunt.be/winkel

Tuinkenmerken maken het verschil

Wie in een gevarieerde omgeving woont, nabij een bos of grasland, ziet gemiddeld meer soorten dan iemand uit een verstedelijkte omgeving. Maar een belangrijke conclusie is dat tuinkenmerken belangrijker zijn dan de omgeving. Een slecht ingerichte tuin in een mooi landschap levert niet noodzakelijk veel soorten op. En wie in een vlinderarme omgeving woont, kan met een gevarieerde tuin nog veel goed maken. Nuttig dus om je tuin te screenen op vlindervriendelijkheid, en nog een paar aanpassingen te doen. Zo vinden de vlinders deze zomer ook de weg naar jouw tuin!

Ook een stadstuin is aantrekkelijk voor vlinders. Foto: Vilda/Lars Soerink

Hoe vlindervriendelijk is jouw tuin? Doe de test.

Hoe groot is je tuin?

- ☐ Klein
- ☐ Gemiddeld
- ☐ Groot

Hoeveel van volgende eigenschappen heeft je tuin?

- ☐ Wilde hoekjes (ongemaaid grasland, brandnetels ...)
- ☐ Bloemenperken met nectarrijke bloemen
- ☐ Een moestuin die je niet besproeit
- ☐ Een waterpartijtje
- ☐ Hagen van inheemse soorten struiken en bomen
- ☐ Fruitbomen
- ☐ Een of meerdere vlinderstruiken
- ☐ Kruiden die je tot bloei laat komen

Score:**1-3**

Dat kan beter! Er passeren misschien wel vlinders in je tuin, maar ze kunnen er hun levenscyclus niet voltooien. Met een paar eenvoudige maatregelen geef je vlinders meer kansen. Surf naar www.vlindermee.be/tuintips voor een paar leuke tips.

4-6

Niet slecht voor een kleine tuin! In een grote tuin kan je toch nog heel wat extra vlindervriendelijke maatregelen nemen. Onderneem snel actie, zodat de vlinders tegen het telweekend ook de weg naar jouw tuin gevonden hebben. Je vindt allerlei tuintips op www.vlindermee.be/tuintips

7-8

Je hebt een excellente vlindertuin! Onderhoud hem (of net niet) en geniet van al die vlinderpracht! Vergeet niet de vlinders te tellen en je gegevens door te geven. Overweeg om een maandelijkse teller te worden.

Vlinder mee op 4 & 5 augustus 2012!

Dit jaar tellen we opnieuw de vlinders in onze tuin. Tel mee, of geef het eens een kans. Enthousiastelingen hoeven niet te wachten met tellen tot augustus. Op www.vlindermee.be kan je elke maand je telgegevens invoeren.

Je vindt er ook een handig invulformulier om tijdens het telweekend aan de ijskast te hangen.

"Ik ben een echte waterrat"

Minister Joke Schauvliege springt mee voor proper water

Op 8 juli neemt Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege, deel aan de Big Jump. Waarom water haar fascineert en hoe ze er mee omgaat in haar beleid licht ze toe in een gesprek. Ook haar ambities op klimaatvlak komen aan bod.

Tekst: Karolien Van de Velde

Waarom springt u mee tijdens de Big Jump?

De Vlaamse waterkwaliteit is op 20 jaar tijd enorm verbeterd waardoor verschillende vissen terugkeerden in onze rivieren. Maar we moeten inspanningen blijven leveren want de waterkwaliteit is nog niet wat ze moet zijn. De Big Jump vestigt daar op een ludieke manier de aandacht op. Daarom spring ik op 8 juli graag mee in de Vrouwenshoekkreek in Sint-Laureins, waar ik als kind nog gezwommen heb.

De Big Jump gaat over "levende rivieren" en over genieten van water en de natuur. Wat betekent dat voor u persoonlijk?

Ik ben een echte waterrat. Aan de zwempartijtjes in

de kreek in Sint-Laureins houd ik nog altijd mooie herinneringen over. Ook nu nog is zwemmen in open water of in de zee voor mij een aangename manier om te ontspannen. Ik ben ook gefascineerd door wat zich allemaal onder water afspeelt.

Volgens mij is de waterproblematiek een van de grootste uitdagingen van het beleid op wereldvlak: te veel water, te weinig water, water zuiveren... Ik denk dat we er nog te weinig bijilstaan hoe belangrijk water is. We beseffen niet altijd dat we er zorgzaam mee moeten omspringen.

Wat is voor u het belang van "ruimte voor water"?

Vlaanderen is een dichtbebouwde regio met veel verharde oppervlakte. We moeten dus echt ruimte voorzien voor water. Maar we hebben daar niet altijd de plaats of de mogelijkheden voor. Dus moeten we zoeken naar win-winsituaties. Natuur en water mogen geen tegengestelden zijn, maar moeten hand in hand gaan. Een mooi voorbeeld is het Sigmaphan waar natuurontwikkeling wordt gecombineerd met ruimte voor water.

We merken dat de investeringen lonen: op plaatsen waar we ruimte geven aan water zien we duidelijk een effect. Zo bleven Leuven, Tienen en Diest in 2010 gespaard van wateroverlast.

U brak onlangs een lans om de ambities inzake klimaatbeleid op te trekken en om voor een reductie van broeikasgassen van 30 procent tegen 2020 te gaan. Welke rol speelt natuur daarin?

We werken volop aan een nieuw Vlaams klimaatbeleidsplan. Dat moet eind dit jaar klaar zijn. Voor het eerst zal het plan uit twee luiken bestaan. Het eerste luik is mitigatie: ervoor zorgen dat we minder

Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur
Foto: Karolien Van de Velde

Spring op 8 juli mee in de Vrouwenshoekkreek in Sint-Laureins. Foto: Ludo Goossens

broeikasgassen zullen uitstoten. Het tweede luik zal gaan over adaptatie: hoe kunnen we ons aanpassen aan het veranderde klimaat. Het komt erop aan om de schaarse ruimte die ons nog rest in Vlaanderen efficiënt te gebruiken. Dat kan door overstromingsgebieden te creëren of bepaalde biotopen, die ook CO₂ uit de lucht kunnen halen, te herstellen. Bomen halen bijvoorbeeld niet alleen CO₂ uit de lucht, ze helpen verdroging van de grond te voorkomen of bieden meer schaduw bij heel warm weer.

Vlaamse en internationale ervaring toont aan dat aalbare soorten mensen sterker kunnen betrekken bij natuurbehoud. Zijn er Vlaamse soorten waar er in de nabije toekomst extra beleidsmaatregelen rond te verwachten zijn?

We volgen in het beleid twee sporen: ofwel stellen we een soortenprogramma op voor een gebied waarbij je een aantal soorten gebruikt als kapstok en ook de andere soorten in het gebied meetrekt. Ofwel stel je een soortbeschermingsprogramma op en focus je op bepaalde soorten in het algemeen zoals de beekprik, de rivierdonderpad, de grauwe kiekendief of de hazelmuis. Dat zijn misschien niet de meest aalbare dieren, maar het zou ook niet correct zijn om alleen te focussen op de teddyberen in onze bossen.

Soms begrijpen mensen niet waarom sommige investeringen in de natuur gebeuren. Dat uitleggen blijft een enorme uitdaging. Als je ergens heide wil herstellen en je kapt bomen, wek je zelfs met een goede communicatie vaak negatieve reacties op. Als je zo'n ingrepen koppelt aan bepaalde dier- of plantensoorten kan je natuurherstelwerken veel beter uitleggen aan het grote publiek.

Het zijn budgettair moeilijke tijden. Hoe gaat u daarmee om?

Het is inderdaad geen gemakkelijke periode en daarom is het belangrijk om prioriteiten vast te leggen. Vorig jaar concentreerden we ons op erkenningen. (Zo'n 773 ha zijn in 2011 erkend als natuureservaat, nvdr.) Daaraan koppelden we ook een stijging van de beheersubsidies want het is belangrijk dat we zorg blijven dragen voor die gebieden. Wat die investering voor mij extra waardevol maakt, is dat achter het beheer van natuurgebieden een sterk maatschappelijk engagement van vrijwilligers schuilt. Je investeert zo niet alleen in natuur maar ook in een beweging van mensen. Anderzijds hebben we flink moeten snoeien in de aankoopsubsidies. Maar we moeten ons durven afvragen of het aankoopbeleid dat we in het verleden toepasten nog wel vol te houden is. Je kan ook aan natuurontwikkeling doen zonder gronden aan te kopen.

Zal Natuurpunt binnenkort gebruik kunnen maken van het Bossencompensatiefonds, waarmee gronden kunnen worden aangekocht om te bebossen?

In eerste instantie gaven we de gemeenten en provincies toegang tot het fonds, maar binnenkort kunnen ook verenigingen, zoals Natuurpunt, of particulieren een projectvoorstel indienen bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Gronden vinden om bossen aan te planten blijft trouwens moeilijk. In Vlaanderen stuiten we steeds op hetzelfde probleem: we zitten met een beperkte ruimte die door verschillende mensen wordt opgeëist. Met verschillende partijen een gezamenlijke oplossing uitwerken, blijft daarom de sleutel tot succes.

Haboe Natuur Speurders!

De zomer! Tijd voor lange zonnige dagen en korte warme nachten.
En de zomervakantie natuurlijk...

Piepel en Soeza

Roofvogels

Roofvogels zijn echte super-beesten! Alhoewel ze allen heel goed kunnen vliegen, zijn er toch enkele belangrijke verschillen. Je hebt "zwevers" en "stuntvliegers" onder de roofvogels. Zwevers zijn roofvogels

met grote brede vleugels waarmee ze eindeloos kunnen zweven door de lucht op zoek naar voedsel. Meestal is dit aas, dode dieren dus. Aan iedereen die nu "jakkes!" denkt, bedenk maar eens hoe het zou zijn moesten alle dode dieren blijven liggen en niet opgeruimd worden door aaseters en schimmels, dat zou pas vies zijn... De buizerd is zo'n zwevende roofvogel. Die kom je wel al eens tegen op een wandeling, hij verradt zich door zijn gemiauw...

Valken en sperwers, dat zijn echte stuntvliegers. Met hun smalle en puntige vleugels halen ze hoge snelheden om hun prooi te verrassen of te achtervolgen. Ze kunnen

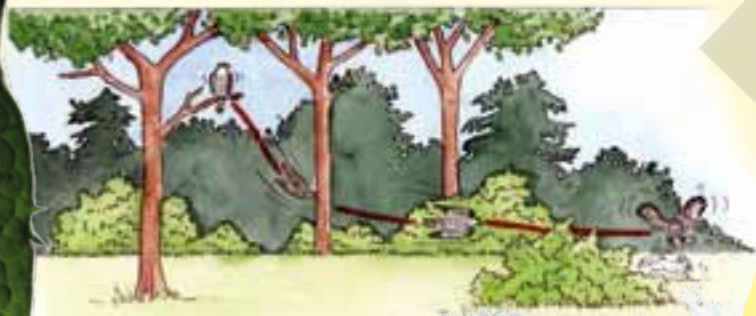
duikvluchten maken of vliegen aan hoge snelheid tussen de takken door. Hun langere staart dient hierbij als roer, als stuur dus. Zowel de zwevers als de stuntvliegers hebben een uitstekend zicht. Dat zal je niet verbazen. Maar wist je ook dat sommige gieren hun voedsel vinden met hun neus? Alle

roofvogels hebben ook klauwen, lange, stevige nagels waaruit hun prooi niet kan ontsnappen. En de schubben op hun poten zijn een soort antislip.

Wist je dat:

Roofvogels, zoals buizerds, kunnen urenlang zweven in de lucht, zonder ook maar één keer met hun vleugels te slaan. Ze doen dit door warme luchtlagen op te zoeken. De zon verwarmt de weides en akkers op, de lucht die hierboven hangt raakt ook opgewarmd en begint te stijgen. Roofvogels weten die perfect te vinden en gebruiken ze om urenlang te zweven. Helemaal boven, waar de lucht is afgekoeld laten ze zich zachtjes naar beneden glijden om dan helemaal opnieuw te beginnen.

Tekeningen: Pascale Vantieghem

Buiten!

Roofvogels zoals de torenvalk kunnen ter plekke in de lucht blijven hangen, op zoek naar een lekkere muis. "Bidden" noemen ze dat. Je ziet ze dit wel eens doen boven de berm langs de autostrade. De volgende keer dat je met de auto meerijdt, kan je misschien torenvalken tellen onderweg!

Micro-Macro

Weet je wat dit is? Mail je antwoord vóór 15 augustus 2012 naar natuurspeurder@natuurpunt.be en maak kans op een aankoopbon ter waarde van 10 euro in onze Natuur.winkel. Doen!

Groene vuile vingers:

Maak een vliegende roofvogel

Wat heb je nodig:

- mooi (stevig) papier
- schaar
- passer of schoteltje
- stukje draad en naald

Teken met de passer of een schoteltje een cirkel van ongeveer 15 cm doorsnee op het papier.

Zet in het midden een stip. Knip daarna een spiraal van de cirkel. Je gaat net zo lang door totdat je in het midden bij de stip uitkomt. Uit de rest van het papier knip je een roofvogelsilhouet, niet te groot. Steek met de naald de draad door het stipje in het midden van de spiraal, met een knoopje zorg je ervoor dat de draad niet door het gaatje glipt. Je kan de draad ook met een plakbandje vastmaken.

Nog even je roofvogel op je spiraal kleven en alles boven de verwarming of een bureau- of tafellamp hangen. Je zal merken hoe je roofvogel eindeloos cirkels blijft maken door de stijgende warme lucht.

De natuur in

Trek eropuit en sta oog in oog met onze roofvogels. Kijk omhoog en geniet van een gratis airshow. Niet zo veel ervaring met het herkennen van roofvogels? Dan helpen de zoekkaarten roofvogels en roofvogelsilhouetten je zeker op weg. Natuurlijk kan je met je familie ook naar de Roofvogelhappening komen op 23 september. Daar vertellen kenners je alles wat je wilde weten over roofvogels.

Wil je een echte vogelkenner worden? De Vogelgids voor Kids is de leukste gids voor de jonge vogelaar! Wat is eigenlijk een vogel? Waar, wanneer en hoe kan ik vogels kijken? Welke verrekijker heb ik nodig? Op al je vragen krijg je een antwoord. De vogelwereld kent nadien geen geheimen meer.

Zoekkaart roofvogels herkennen: ledenprijs 1,50 euro, bestelcode: VN30122
Zoekkaart roofvogelsilhouetten: ledenprijs 1,50 euro, bestelcode: VN 30131
Vogelgids voor Kids, ledenprijs: 13,50 euro, bestelcode: ALLJEE0392

www.natuurpunt.be/winkel

Muurhagedis op treinperrons

De laatste jaren zien we een opmerkelijk verschijnsel: de muurhagedis breidt haar areaal meer noordwaarts uit. In Duitsland zijn al meer dan 70 locaties gevonden waar muurhagedissen leven buiten hun natuurlijk verspreidingsgebied. Ondertussen komen in Vlaanderen al op 17 plaatsen muurhagedissen voor en wellicht is dit slechts het topje van de ijsberg. De meeste populaties bevinden zich in de buurt van spoorwegbermen waardoor je ze wel eens over het treinperron ziet lopen. Daarnaast ook op plaatsen waar arduinkappers actief zijn of natuurstenen worden verhandeld en rond bedrijven waar houtschilfers worden geïmporteerd en oud papier wordt verwerkt.

De muurhagedis is een kleine afgeplatte hagedis met een lichaamslengte van 6,5 cm, een relatief lange staart van 12 cm en een grote kop. De bovenzijde is bruinachtig met zeer fijne schubben.

Muurhagedis. Foto: Mark Lehouck

Heb je een muurhagedis gezien. Meldt dat dan via info@hylawerkgroep.be en help ons zo de populatie in kaart brengen. Zo wordt wachten op je trein meteen een attractieve bezigheid.

Welkom otter!

De otter is terug in Vlaanderen! Na een jarenlange afwezigheid wist Kristijn Swinnen, onderzoeker van de Universiteit Antwerpen, er eentje voor zijn camera te krijgen. De viseter liet zich betrappen in Broek de Naeyer in Willebroek. De Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt startte kort daarna een nieuwe zoekactie, voorlopig nog zonder resultaat.

Dit gebied ligt vlak bij verschillende Natuurpuntgebieden in de Beneden-Dijlevallei zoals de Biezenweiden, de Oude Dijlearm en Den Battelaar. Dat de otter in die regio is gespot, is mee te danken aan de inzet van de vrijwilligers in de streek.

www.natuurpunt.be/welkomotter

Foto: Hugo Willockx

Sing for the climate

The Big Ask III – 22 & 23 september 2012

Nic Balthazar daagt iedereen uit om in het weekend van 22 & 23 september 2012 met duizenden tegelijk onze bezorgdheid om het klimaat uit te "zingen".

Om de klimaatslachtoffers een stem te geven en om de ernst van het klimaatprobleem duidelijk te maken aan de mensen, media en politici!

Het is vijf voor twaalf voor het klimaat. Als we nu niets doen, is het te laat. Daarom zetten we op 22 & 23 september het land op zijn kop voor het klimaat!

Hoe? Door op zoveel mogelijk plaatsen in het land lokale zangmomenten voor het klimaat in te richten. Iedereen zingt hetzelfde lied, eventueel onder begeleiding van plaatselijke koren en artiesten. Een lokale cameraman filmt elk zangmoment. Nic Balthazar verwerkt dit beeldmateriaal tot één "Sing for the Climate"-clip, waar we internationaal mee uitpakken in de aanloop van de klimaattop in Doha in december.

Wie? Iedereen kan zelf initiatief nemen om een SING moment te organiseren. Breng zoveel mogelijk mensen op de been om ergens in Vlaanderen mee te zingen. Join the Climate Task Force!

www.singfortheclimate.com

Zomerse avondwandelingen in de Heuvellandse natuurgebieden

Tijdens de zomer loont het de moeite om de natuur en de rust van het Heuvelland op te zoeken. VVV Heuvelland, Natuurpunt, De Bron en Pasar hebben negen indrukwekkende wandelingen uitgewerkt. Elke donderdagavond in juli en augustus leidt een ervaren gids je langs unieke Heuvellandse landschappen met holle wegen, kletsnatte bronbosjes, wiegende weiden, hagen en met knotbomen omzoomde velden. Onderweg geniet je van eindeloze

uitzichten tot in Ieper, Diksmuide, Rijsel, ja zelfs tot aan de kust. De pittige streekverhalen krijg je er zomaar bovenop. Maar ook verhalen van gruwel en zinloze vernietiging bij de littekens die de Eerste Wereldoorlog in de streek naliet.

De wandelingen zijn gratis voor leden van Natuurpunt, Pasar en VVV Heuvelland.

Alle informatie vind je op www.natuurpunt.be/heuvelland

Samenwerken met werkgroepen mossen, korstmossen en libellen.

Natuur.studie sloot recent een samenwerkingsovereenkomst af met de Vlaamse werkgroep voor Bryologie en Lichenologie (VWBL) en met de Libellenvereniging Vlaanderen (LVV). Zij helpen ons om informatie te verzamelen over de stand van onze biodiversiteit.

Heb je al een goede basiskennis over mossen en korstmossen en wil je je verder verdiepen in die soortgroepen? De vrijwilligers van de VWBL verwelkomen je met open armen. Meer info? www.plantenwerkgroep.be

De LVV gebruikt nu www.waarnemingen.be voor het invoeren van libellengegevens en zorgt mee voor de kwaliteitscontrole van de gegevens. Een pluspunt voor de bescherming van onze libellen, die belangrijke indicatoren zijn voor de gezondheid van onze natuur.

Meer info: www.odonata.be

Vragen over de samenwerking of vragen over de Natuurpuntstudiewerkgroepen?

Krien Hansen, 015-77 01 52, krien.hansen@natuurpunt.be

Neem deel aan "Digiscoper of the Year" 2012

Dit jaar organiseert SWAROVSKI OPTIK voor de zevende keer de fotografiwedstrijd "Digiscoper of the Year" uit. Vanaf 1 juni 2012 kunnen enthousiaste (amateur)fotografen hun foto's insturen en een complete set digiscopingapparatuur van SWAROVSKI OPTIK winnen.

Wat SWAROVSKI OPTIK met enthousiaste digiscopers gemeen heeft is liefde voor de natuur, fascinatie voor het moment en passie voor schoonheid. Het doel van de wedstrijd is digiscoping in die context meer bekendheid te geven en te laten zien dat je met die fotografische techniek uitmuntende foto's kunt maken. SWAROVSKI OPTIK gebruikt de wedstrijd "Digiscoper of the Year" om fans van digiscoping het grootste platform ter wereld te bieden om hun foto's te laten zien.

De internationale fotografiwedstrijd begint op 1 juni en wordt afgesloten op 30 september 2012. Deelnemers hoeven alleen hun digiscopingfoto's te uploaden op www.digiscoperoftheyear.com, bij voorkeur vergezeld van een vergelijkbare foto die zonder telescoop is gemaakt. Geregistreerde bezoekers en deelnemers kunnen op de website alle inzendingen bekijken en hun persoonlijke favorietenlijst samenstellen.

Word spaarder bij Triodos Bank en steun Natuurpunt

Niet alleen jijzelf, ook je spaargeld kan veel voor de natuur doen. Zonder dat het je iets kost. Hoe? Open een rekening bij Triodos Bank. In ruil krijgt Natuurpunt een bijdrage van de bank!

Triodos Bank is een van de eerste duurzame banken ter wereld. Haar missie is het financieren van een positieve verandering op ecologisch, sociaal, en cultureel vlak, dankzij het spaargeld van haar klanten. Een missie die goed aansluit bij onze waarden.

Voor elke nieuwe spaarder die Triodos-klant wordt via Natuurpunt, stort de bank een bijdrage aan Natuurpunt. Jij betaalt helemaal niets, Natuurpunt krijgt extra financiële steun en jouw spaargeld draagt bij tot een duurzame en groene wereld.

Open online een duurzame spaarrekening via www.natuurpunt.be/triodos. Je kan Triodos Bank ook rechtstreeks contacteren op 02-548 28 51 en vermelden dat je je rekening wil linken aan Natuurpunt.

Sideways

Artistiek laboratorium op, langs en over trage wegen - 17 augustus – 17 september 2012

Een kunstenaar die al wandelend schildert? Een ezel uitgerust met multimedia apparatuur? Eetbare planten ontdekken langs trage wegen? Je beleeft het allemaal tijdens Sideways, een kunstenfestival op weg en onderweg. Trage wegen vormen een maand lang het decor voor ontmoetingen tussen ecologie en cultuur.

33 projecten in de open ruimte, een tocht van 334 kilometer, 16 wandeldagen, 5 festivalweekends en 2 symposia. De ruggengraat van het Sideways festival bestaat uit een wandeltocht door België, van west naar oost, van

Menen tot Zutendaal. Wandel deze zomer mee met een internationale groep kunstenaars, 4 weken lang: van maandag tot donderdag zijn verschillende instappunten voorzien. Tijdens

5 opeenvolgende weekends houdt de wandelkaravaan halt op 5 festivalplekken: Menen (18-19/8), Herzele (25-26/8), Brussel (1-2/9), Turnhout (8-9/9) en Zutendaal (15-16/9).

De volledige agenda is te vinden op www.sideways2012.be. Tijdens het festival worden verhalen, filmpjes en impressies op de website geplaatst, dankzij de multimedia ezel.

Sideways is een project van Trage Wegen vzw, met steun van de Vlaamse overheid.

Er valt iets nieuws te ontdekken in de Vallei van de Zwarte Beek

Het prikkelpad Natuur ANDERS beleven

Tekst: Krista Bovens, foto's: Marcel Van Waerebeke

Het prikkelpad is leuk voor iedereen. Zeker ook voor gezinnen met jonge kinderen (een deel van het traject loopt door de speeltuin van Koersels Kapelleke). Je kan het prikkelpad ontdekken van 1 mei tot 31 oktober van 13u tot 16u, elke dag behalve maandag.

Je kan ook buiten die openingstijden een afspraak maken en een begeleidend boekje ontlend in het bezoekerscentrum. Het prikkelpad verkennen onder begeleiding van een natuurgids kan natuurlijk ook.

Meer info en reservaties: www.dewatersnip.be –
Tel: 011-45 01 91, zwartebeek@natuurpunt.be.

Het Vlaams Bezoekerscentrum "De Watersnip" in Koersel-Beringen heeft een nieuwe troef in handen waardoor rolstoelgebruikers dicht bij de natuur kunnen komen. Op het bestaande rolstoelpad werden elementen geplaatst die de natuurbeleving stimuleren.

De motor achter dit prikkelende initiatief is Natuurpunt Beringen. Zij brachten heel wat partners samen en kregen financiële middelen van het Streekfonds "Een Hart voor Limburg" om dit project te realiseren. Zowel vrijwilligers als professionele medewerkers zetten zich met hart en ziel in om 12 diverse belevingselementen te ontwikkelen: voelkastjes, een klanklabyrint, een wiglo (een iglo gevormd uit wilgentenen), een kijkwand, een unieke zitbank...

Alle info over de bezoekerscentra van Natuurpunt op www.natuurpunt.be/bezoekerscentra en in de colofon op p. 54.

Nieuw!

*Vivara Natuurbeschermingsproducten
beleef de natuur!*

Hangende waterschaal Marjolein Bastin

Met deze hangende waterschaal biedt u uw tuinvogels een ideale drinkgelegenheid. Op de schaal staan tekeningen van diverse vogelsoorten, gemaakt door Marjolein Bastin.

Art.nr.: 93808, Mediacode B2026

Bel nu 02-640.00.28 om deze waterschaal te bestellen of om onze gratis catalogus aan te vragen. Kijk ook eens op WWW.VIVARA.BE voor meer informatie.

Natuur vroeger & nu:

Vrouwkenshoekkreek

Van stort naar topnatuur

Tekst: Gaea Rysselaere & Wim Slabbaert.

Vroeger. Foto: Ludo Goossens

Vooruitkijken om te keren

Zo'n 20 jaar geleden werd Natuurpunt eigenaar van de voormalige Vrouwkenshoekkreek. "Voormalige", want in 1963 opgevuld met baggerspecie. Niets meer nog dan een "slechte wei". Men moest al over veel durf en verbeelding beschikken, om te geloven dat hier voor natuur nog muziek in zat.

Begin 2012 is de kreek helemaal hersteld, als onderdeel van het Europese Interreg-project "Natuurlijk Water". Met

de actieve steun van de Provincie Oost-Vlaanderen, het Nederlandse Waterschap Scheldestromen, de gemeente en het Polderbestuur. De Vlaamse overheid kwam eerder al tussen in de aankoop.

Restauratie of nieuwbouw?

De kreek is uitgegraven tot op het oorspronkelijk bodemniveau. Dit bleek na zeer uitvoerig vooronderzoek de beste kans te bieden op rijke poldernatuur. Hiervoor zijn talloze proefboringen verricht en is het onderzoek uitvoerig gedocumenteerd met luchtfoto's, kaarten en ander archiefmateriaal.

Water beheersen

Natuurpunt heeft dankzij twee stuwen opnieuw een "natuurlijk" waterregime ingevoerd (hoog in de winter, droogvallend in de zomer). Dit is absoluut nodig voor onze typische polderplanten.

We verwachten ook heel wat watervogels op de slikken die in de zomer droogvallen. Nieuwe rietkragen zijn de gedroomde broedplaats voor zeldzame vogels zoals bruine kiekendief, rietzanger en blauwborst.

Twee palinggoten zorgen voor een visvriendelijke verbinding met de andere kreek in de buurt. De kreek is ook een buffer bij extreme waterpeilen.

Ere-conservator Jacques Van Impe schonk ons een aanpalende akker. Die werd uitgeruild voor een bufferstrook. Zo blijft de waterkwaliteit meteen gewaarborgd.

Laat die otters nu maar komen!

Nu. Foto: Vilda/Yves Adams

Big Jump 2012

Spring mee voor proper water samen met Joke Schauvliege en Goedele Liekens

Ben je ook verzot op proper water? Levende rivieren? Glasheldere meren? Spring op 8 juli voor proper water tijdens Big Jump. Duizenden mensen in heel Europa duiken tegelijkertijd het water in. Ons doel? Politici overtuigen om ook de sprong te wagen. Zij moeten maatregelen nemen om de Europese waterlopen opnieuw gezond te maken.

Hier in de Vrouwkenshoekkreek springen minister Joke Schauvliege en Goedele Liekens in het water. Waag samen met hen de sprong in de herstelde kreek! Je bent welkom vanaf 14u15 aan de Langeweg in Sint-Laureins. Springen gebeurt stipt om 15u.

Big Jump is een initiatief van European Rivers Network. In Vlaanderen wordt dit evenement gecoördineerd door Natuurpunt, GREEN vzw en Bond Beter Leefmilieu.

Bigjump@natuurpunt.be – 015-29 72 67, www.bigjump.be, www.facebook.com/bigjumpvlaanderen

Lissabon, een droom van een natuurbestemming

Wie na enkele dagen ronddwalen in een stad behoefte heeft aan open landschap en natuur heeft met Lissabon een zeer goede reisbestemming gekozen. Heb je genoeg van het zwerven in de prachtige Portugese straatjes, dan kan je op minder dan 50 kilometer van de oude stad de natuur in duiken. Of boek schaamteloos een reisje naar Lissabon enkel en alleen om het indrukwekkende aantal vogelsoorten te bewonderen.

Tekst: Sofie Versweyveld

Taag estuarium

Het Taag estuarium is één van Europa's belangrijkste wetlands op minder dan 50 km van Lissabon. Wetlands (drasland) zijn gebieden op de grens tussen landelijke en waterrijke gebieden. Ze hebben een zeer grote biodiversiteit en dienen als natuurlijke opslagplaats voor overtollig water. Bij overstroming nemen zij het teveel aan water op en bij droogte geven zij dat water af. Het estuarium van de rivier de Taag is 14.000 ha groot. Hier werden al zo'n 250 vogelsoorten gespot. Elk seizoen is er wel iets moois te zien. In de winter zijn er veel steltlopers, eenden en ganzen. Tijdens de vogeltrek kan je de meeste soorten zien en tijdens de zomer zijn er typische mediterrane soorten te bewonderen.

Het estuarium is meer dan getijdegebieden alleen. Er zijn zoutvlakten, rijstvelden, rietvelden en kurkbossen.

Zo veel afwisseling dicht bij de stad brengt een ongekende natuurervaring met zich mee. In de Taag fourageren honderden flamingo's met op de achtergrond de indrukwekkende stadslinje van Lissabon. Wandel tussen de kurkbomen en laat je leiden door het vrolijke gekwetter van blauwe eksters of de hop. Op de velden zie je mooie reigers zoals de ralreiger, in de veelal verlaten zoutpannes krioelt het van de steltlopers en andere watervogels. Neem je verrekijker, zet je neer en geniet van lepelaars, zwarte ibissen, watersnip, kemphanen en zo veel meer.

Het platteland en de bossen zijn een toevluchtsoord voor vele soorten roofvogels. Buizerd, dwergarend, slangenarend, havikarend, grauwe kiekendief, zwarte wouw; het zweeft allemaal voorbij. En de meest bijzondere soort is ongetwijfeld de grijze wouw.

Het Estuarium van de Taag met zicht op Lissabon. Foto: Sofie Versweyveld

Sado estuarium

Bij de havenstad Setúbal komt de rivier de Sado uit in de Atlantische oceaan. De monding vormt een estuarium dat van groot belang is als broed- en overwinterplaats voor vele vogelsoorten. Het werd in 1980 uitgeroepen tot natuurreservaat en is nu, met zijn oppervlakte van 24.000 ha, een internationaal erkend wetland.

Zilver- en strandplevieren, steltkluten en flamingo's scharrelen er in het slik op zoek naar voedsel. Honderden ooievaars strijken neer in de rijstvelden. Na het foerageren vliegen ze met een paar lome vleugelslagen terug naar hun nesten op oude kerktorens en telefoonpalen. Speciale plateaus hoog in elektriciteitsmasten moeten de ooievaar overtuigen daar te nestelen. Rijdend door het landschap zie je ze overal opduiken.

De oevers van het estuarium bestaan grotendeels uit slikken en schorren, met daar tussen kreken en stroomgeulen, een waar vogelparadijs. Aan de noordkant van het estuarium, buiten Setúbal, zijn een aantal vogelkijkpunten.

Achter dijkjes liggen uitgestrekte landgoederen, waar vooral rijst wordt verbouwd. Sommige zijn jammer genoeg sinds kort niet meer toegankelijk, maar in andere kan vrij gewandeld worden. Nog meer landinwaarts zijn bossen. Er groeien vooral dennen, maar ook eucalyptussen en kurkeiken. Langs de rivier liggen enkele zoutpannen, overblijfselen van de eens zo bloeiende zoutwinning in dit gebied.

In het diepere deel van het estuarium zit niet alleen veel vis, er leven ook zoogdieren. Zo zijn er tuimelaars,

1

2

3

4

1 De kurkbossen. Foto: Sofie Versweyeld 2 De hop. Foto: Vilda/Yves Adams 3 De lepelaar. Foto: Vilda/ Yves Adams 4 De zwarte ibis. Foto: Vilda/Rollin Verlinde

een dolfinsoort die wel vier meter lang kan worden. Langs de kust zwemmen ook bruinvissen. Af en toe gaan er een paar het estuarium in.

David Lindo & Urban Birding

Ik kreeg de kans om Lissabon te verkennen met David Lindo, een Britse schrijver, presentator en gids en dé "Urban Birder" bij uitstek. Zijn doel is stedelingen tonen dat er verbazingwekkend veel natuur is in de stad. Zijn moto: "look up", dan zie je altijd wel iets wat de moeite waard is. Als we de pracht van de natuur aan onze voordeur leren waarderen, verstaan we ook beter het belang van de noodzaak van natuurbescherming. Dus verkenden we Lissabon met een stadsgids die ons alles vertelde over de prachtige Portugese tegels en de Anjerrevolutie, en een Urban Birder die ons er continu aan herinnerde om ook eens naar de lucht te kijken. Niet enkel naar de prachtige monumenten, maar ook naar de bomen op de pleinen, de parken... Wil je meer weten over Urban Birding of over David Lindo, neem dan een kijkje op www.theurbanbirder.com

Het Sado estuarium is ook een Ramsarsite. De Ramsarconventie is een internationale overeenkomst rond watergebieden die van internationale betekenis zijn, in het bijzonder als woongebied voor watervogels. Daarnaast geniet het ook bescherming als "Special Protection Area for Birds". Het gebied kreeg die bescherming vooral omwille van de meer dan 300 vogelsoorten die hier neerstrijken.

Andere natuurgebieden rond Lissabon

De hele regio rond Lissabon is gezegend met natuurschoon. De mooiste natuur is te vinden in de natuurparken van de "Serras de Aire e Candeeiros", het natuurpark van "Sintra-Cascais" en dat van de "Serra da Arrábida"; het beschermde landschap van de "Serra de Montejunto" en het beschermde landschap van de "Arriba Fóssil da Costa da Caparica" en de natuurgebieden van "Paul do Boquilobo", de "Berlenga-eilanden", het Estuarium van de Taag en het Estuarium van de Sado.

5

5 Uitzicht op de Taag vanaf de EXPO-site bij Lissabon. Foto: Sofie Versweyveld

Vlak bij Lissabon en goed bereikbaar met openbaar vervoer ligt het natuurpark Sintra-Cascais. Een deel van het park is uitgeroepen tot werelderfgoed: een

negentiende eeuwse cultuurlandschap met prachtige parken en fraaie paleizen en landhuizen. Je kan er mooi wandelen vanaf het aantrekkelijke plaatsje Sintra.

In het natuurpark ligt ook een bijzonder zestiende eeuwse klooster, Convento dos Capuchos, binnen geheel bekleed met kurk. Je komt hier langs op weg naar Peninha, een van de toppen van de Serra de Sintra. Het natuurpark grenst ook aan zee. Hier kan je wandelen langs spectaculaire kliffen naar Cabo da Roca, het meest westelijke punt van het Europese vasteland.

In de bergen "Serras de Aire e Candeeiros" overheerst het gesteente; de "Serra da Arrábida" daarentegen is begroeid met mediterrane vegetatie en biedt prachtige vergezichten over het gebergte en de zee.

De "Arriba Fóssil da Costa da Caparica" is een uitgestrekt duingebied met brede zandstranden omlijst door de parasoldennen van het "Mata dos Medos".

In al die gebieden zie je de natuur op haar mooist. Geniet er ten volle van op je wandelingen en snuif de geuren van land en zee.

Ultiem kijkgenot

Voor wie optimaal wil genieten van het vogelkijken maar liever niet wil rondlopen met een zware verrekijker, heeft Swarovski Optik een nieuwe kijker ontwikkeld. De EL 32 Swarovision, het kleine langverwachte broertje van de EL 42 Swarovision en EL 50 Swarovision. Het is een universele verrekijker die zowel bij daglicht als in de schemering een scherp beeld geeft met een natuurlijke kleurenreproductie. Je verwacht het niet van zo'n kleine en lichte kijker (580 gr) maar eens je er eenmaal door gekeken hebt, ben je verkocht.

Op stap door Lissabon had ik niet het gevoel met een verrekijker rond te zeulen, maar wel de luxe om telkens opnieuw te kunnen genieten van een mooi, scherp beeld. Elke vogel die overvloog, elke Portugese tegel die bewonderd werd, zag ik haarscherp.

De EL 32 Swarovision is te koop in onze Natuurwinkel. Kom gerust een kijkje nemen, onze medewerkers helpen je op weg met jouw keuze voor de juiste verrekijker. EL 32 Swarovision 8x32, ledenprijs: 1737 euro
EL 32 Swarovision 10x32, ledenprijs: 1764 euro

www.natuurpunt.be/winkel

Fietsen doe je niet alleen.

Kijk op www.fietsersbond.be en word snel lid.

Tot 30 juli geniet je van onze welkomstkorting!

De Fietsersbond gelooft in de fiets en dus werken we aan veilige en comfortabele fietsinfrastructuur. Voor alle fietsers. Leden van de Fietsersbond krijgen onze nieuwsbrief en kortingen op fietstijdschriften, bij fietshandelaars en op fietsvakanties.

Wat dacht je van een gratis verzekering rechtsbijstand, voordelen bij Bike Assist pechverhelping, Cambio autodelen of 10% korting op een fiets(diefstal)verzekering?

Fiets mee met 23.500 fietsers. Wij zorgen voor je.

03 231 92 95 | www.fietsersbond.be

HONINGRAAT

Kwaliteit van eigen bodem

Honingslingers & Afvullers van het top merk Apini

Houten kasten:

Dadant, Langstroth, Simplex, Duits Normaal (eigen fabriikaat)

Styropor kasten:

Dadant, Langstroth, Segeberger, ...

Schrijberg 165 a – 9111 Belsele (Sint-Niklaas)

Tel 03 304 37 70 Email: belsele@honinggraat.eu

Bezoek onze website www.honinggraat.eu

EEN PLUSPUNT VOOR DE NATUUR

natuurpunt

Verhuisd? Vragen over lidmaatschap?

Om te voorkomen dat je het volgende nummer van dit tijdschrift niet zou ontvangen, meld ons vandaag nog jouw nieuw thuisadres.

Neem daarvoor contact op met onze ledenadministratie, 015-29 72 51 of ledenadministratie@natuurpunt.be. Hier kan je ook terecht met alle vragen of problemen over je lidmaatschap.

Dienst: natuurbeheer, studie, communicatie, beleid, financiën, personeel, algemene zaken.

Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, 015-29 72 20, info@natuurpunt.be, www.natuurpunt.be geopend ma-vrij: 9u-17u

Dienst: Educatie & museum

Graataker 11, 2300 Turnhout, 014-47 29 55, educatie@natuurpunt.be

Natuurpuntwinkel

Stationstraat 40, 2800 Mechelen www.natuurpunt.be/winkel, winkel@natuurpunt.be, 015-43 16 88

Bij sommige bezoekerscentra en secretariaten is er een kleine winkel. Die herken je aan het winkeldarlogo.

Bezoekerscentra

NMC De Bourgoyen, Stad Gent i.s.m. Natuurpunt, Driepikkelstraat 32, 9030 Gent, 09-216 44 78, bc.bourgoyen@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Landschap De Liereman, Schuurhoveberg 43, 2360 Oud-Turnhout, 014-42 99 66, bc.deliereman@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Hageven, Tussenstraat 10, 3910 Neerpelt, 011-80 26 77, bc.hageven@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Mechels Rivierengebied, Muizenhoekstraat 7, 2812 Muizen-Mechelen, 015-43 61 09, bc.mechelsrivierengebied@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Uitkerkse Polder, Kuiperscheeweg 20, 8370 Uitkerke-Blankenberge, 050-42 90 40, bc.uitkerksempolder@natuurpunt.be

Vlaams bezoekerscentrum de Otter i.s.m. Natuurpunt, De Blankaart, lepersteenweg 56, 8600 Woumen-Diksmuide, 051-54 52 44, deblankaart@natuurpunt.be

Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip i.s.m. Natuurpunt, Vallei van de Zwarte Beek, Grauwe Steenstraat 7/2, 3582 Koersel-Beringen, 011-45 01 91, watersnip.anb@vlaanderen.be

Bezoekerscentrum Huize Ernest Claes

E. Claesstraat 152, 3271 Zichem, 013-32 63 60, bc.huizeernestclaes@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum De Klapekster

Kolonie 41, 2323 Wortel, 03-383 02 08, bc.deklapekster@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum 't Vloot

Demerstraat 60, 3560 Linkhout, 013-55 63 81, bc.tvloot@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Kiewit

Putvennestraat, 3500 Hasselt, 011-24 60 20, bc.kiewit@natuurpunt.be

Voor openingsuren kijk je best op www.natuurpunt.be/bezoekerscentra

Regionale secretariaten

West-Vlaanderen: De Blankaart, lepersteenweg 56, 8600 Woumen (Diksmuide)

Limburg: Kiewitdreef 5, Domein Kiewit, 3500 Hasselt, 011-24 60 20, info@natuurpuntlimburg.be

Vlaams-Brabant: Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo, 016-25 25 93

Antwerpen: Steenstraat 25, 2180 Ekeren, 03-541 58 25, antwerpennoord@natuurpunt.be

Redactie

Eindredacteur: Sofie Versweyveld, 015-29 72 24, sophie.versweyveld@natuurpunt.be
Illustraties: Jenny Dedoncker

Prepress

Check-it.eu cvba
F. Lousbergkaai 105/1, 9000 Gent
09-265 85 76, info@check-it.be

Druk

Drukkerij Corelio Printing nv. Erpe-Mere
Papier: Respecta60, 60% gerecycleerd, 40% chloorvrije vezels van verantwoord beheerde bossen.
Oplage: 85.000 exemplaren

Verantwoordelijke uitgever

Chris Steenwegen, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Lid worden van Natuurpunt

Het lidmaatschap bedraagt € 24 per kalenderjaar en is geldig voor het hele gezin. Overschrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB.

Abonnementen op Natuur.focus en Natuur.oriolus

Leden van Natuurpunt kunnen zich abonneren op de gespecialiseerde tijdschriften Natuur.focus en Natuur.oriolus. Het abonnement kost € 8,5 voor elk van deze tijdschriften. Wie intekent op beide tijdschriften betaalt slechts € 14,5.

Dit bedrag is over te schrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB met vermelding van de titel van het tijdschrift en (indien mogelijk) je lidnummer.

Lidgeld en abonnementen kunnen samen worden betaald indien duidelijk wordt vermeld welk(e) tijdschrift(en) men wenst.

Donateurs

Voor giften vanaf € 40 krijgt u een fiscaal attest. Giften mogen worden gestort op rekening 293-0212075-88, IBAN: BE56 2930 2120 7588, BIC: GEBABEBB. Indien een projectnummer of projectnaam wordt vermeld, gaat de gift naar het bedoelde reservatenfonds.

Nalattenschappen en legaten

Geregeld besluiten mensen om via een nalatenschap of legaat ons natuurbehoudswerk te steunen. Dat is niet alleen een goede zaak voor onze vereniging, ook de legataris zelf verzekert er zich van dat flink wat minder erfenisrechten naar de staatskas vloeien dan bij een gewone erfenis. Overweegt u ook om die stap te zetten en onze vereniging te begunstigen, dan raden we u aan een notaris te raadplegen. Die kan u exact meedelen hoe u te werk moet gaan en welke formule het best bij u past.

Voor nog meer inlichtingen over de mogelijkheden van legaten en schenkingen ten voordele van ons natuurbehoudswerk, kan u terecht bij Ward Stulens, 015-29 72 47. Hij zal graag antwoorden op uw vragen.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud. www.vlaanderen.be

Jonger dan 25? Neem eens een kijkje op www.jnm.be

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Voor diverse projecten her en der in Vlaanderen kan Natuurpunt rekenen op de financiële ruggeleuning van de Europese Unie in het kader van het LIFE-programma. www.natuurpunt.be/life

NORDIC INFO... DE LAPLANDSPECIALIST

Uniek aanbod Lapland 2012-2013

via www.nordic.be

Promotie Hurtigruten half pension

- VANAF € 765 Kirkenes-Bergen 6d
- VANAF € 971 Bergen-Kirkenes 7d
- VANAF € 1.402 Bergen-Kirkenes-Bergen 12d
- Afreisdata vanaf 15.08.2012 (zie website)

 Kom naar onze infodagen: de ideale start voor een reis naar het Noorden (zie website)!

Nordic Info - Kasteelstraat 188 - 9255 Buggenhout - T. 052 55 52 54 - www.norge.be - www.nordic.be

Wij willen je graag nog eens afdrogen!

Aquafin zuivert het huishoudelijk afvalwater van zo'n 4,5 miljoen Vlamingen. Daardoor is de waterkwaliteit in onze beken en rivieren al aanzienlijk gestegen. Maar het moet nog beter en we willen de aandacht voor proper water scherp houden.

Daarom steunt Aquafin ook dit jaar weer de **Big Jump**.

Wie op 8 juli om 15u op een van de deelnemende locaties in het water springt, toont zijn bekommernis voor ons leefmilieu. We zien hen als onze bondgenoten die we graag willen afdrogen, letterlijk dan. Schrijf je in via www.bigjump.be en geef aan waar je zal springen. Als je uit het water komt, ligt er voor jou een gratis streeklachte badhanddoek* klaar aan de Aquafin-stand. Dit keer werd onze handdoek ontworpen door striptekenaar Jan Bosschaert, een echt collectors item dus!

Vergeet je fototoestel niet, want wie zijn mooiste, grappigste, leukste 'jumpfoto' oplaadt via www.aquafinwedstrijd.be maakt bovendien kans op een extra geschenk.

** Zo lang de voorraad strekt.*

Aquafin NV, Dijkstraat 8, B-2630 Aartselaar
e-mail: info@aquafin.be ■ www.aquafin.be

Aquafin droogt iedereen af